

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta ekonomická
Katedra účetnictví a financí

Diplomová práce

Konsolidovaný pohled na zadlužení krajů v ČR

Vypracovala: Bc. Michaela Maňhalová
Vedoucí práce: doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

České Budějovice 2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela MAŇHALOVÁ**
Osobní číslo: **E17497**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Konsolidovaný pohled na zadlužení krajů v ČR**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Rozpočty vyšších územních samosprávných celků jsou významnou součástí rozpočtové soustavy v České republice. Dluh územních samosprávných celků je součástí konsolidovaného vládního dluhu.

Cíl práce:

Cílem práce je posoudit stav a vývoj zadluženosti vyšších územních samosprávných celků v ČR s ohledem na udržitelnost jednotlivých rozpočtů i s ohledem na udržitelnost konsolidovaných veřejných rozpočtů v České republice. Diplomová práce přitom zohlední konsolidovaný pohled na zadlužení vyšších územních samosprávných celků.

Rámcový postup zpracování:

1. Návratné zdroje financování a jejich role v rozpočtech územních samosprávných celků.
2. Problém zadluženosti územních samosprávných celků.
3. Fiskální pravidla pro územní samosprávy. Přehled koncepcí.
4. Zadlužení vyšších územních samosprávných celků v ČR. Stav, vývoj, zhodnocení. Empirická analýza.
5. Regulace zadluženosti územních samosprávných celků v ČR. Přehled a zhodnocení vývoje a existujících právní úpravy.

Zdrojem dat budou zejména databáze zveřejňované Ministerstvem financí ČR (GFS, ARIS, ÚFIS, MONITOR), dále údaje systému ARAD (ČNB).

Rozsah grafických prací: **Dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. **JÍLEK, M. (2008).** *Fiskální decentralizace, teorie a empirie.* Praha: ASPI-Wolters Kluwer.
2. **PEKOVÁ, J. (2011).** *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR.* Praha: Wolters Kluwer.
3. **PROVAZNÍKOVÁ, R. (2015).** *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe.* 3. vyd., Praha: Grada Publishing.
4. **SUTHERLAND, D., JOUMARD, I., & PRICE, R. (2005).** *Sub-central government fiscal rules.* *OECD Economic Studies*, 2(41).
5. **TER-MINASSIAN, T. (2007).** *Fiscal Rules for Subnational Governments: Can They Promote Fiscal Discipline?* *OECD Journal on Budgeting*, 6(3), 1-11.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.**

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: **1. února 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **13. dubna 2019**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. února 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 12.4.2019

.....

Bc. Michaela Maňhalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Ing. Milanovi Jílkovi, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady a připomínky při zpracování diplomové práce.

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Rešerše literatury	9
2.1 Návrtné zdroje financování	9
2.1.1 Úvěry	9
2.1.2 Příjmy z emise cenných papírů.....	12
2.1.3 Další druhy návratných příjmů	13
2.2 Problém zadluženosti územních samosprávných celků	14
2.2.1 Veřejný dluh	15
2.2.2 Metodiky vykazování dluhu	18
2.3 Regulace zadlužení územních samospráv	19
2.4 Fiskální pravidla pro územní samosprávy. Přehled koncepcí.....	21
2.4.1 Fiskální pravidla v ČR.....	23
3 Metodika	28
3.1 Postup analýzy zadluženosti krajů ČR vč. příspěvkových organizací.....	29
3.2 Postup analýzy zadluženosti jednotlivých krajů České republiky	31
3.3 Konsolidovaný pohled na zadluženost krajů ČR za roky 2013 – 2017	32
4 Výsledková část	34
4.1 Analýza zadluženosti krajů ČR včetně jimi zřízených příspěvkových organizací	34
4.1.1 Vývoj zadluženosti krajů ČR a meziroční tempa růstu dluhu krajů ČR v letech 2003 – 2017	34
4.1.2 Meziroční tempo růstu dluhu krajů ČR, obcí ČR a veřejného dluhu	36
4.1.3 Průměrné roční tempo růstu	38
4.1.4 Podíl dluhu krajů ČR na HDP	38
4.1.5 Podíl dluhu krajů ČR na veřejném dluhu	39
4.1.6 Podíl dluhu krajů ČR na příjmech krajů ČR	40
4.1.7 Dluh krajů ČR na 1 obyvatele	41

4.1.8 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.1	42
4.2 Analýza jednotlivých krajů ČR.....	43
4.2.1 Vývoj zadluženosti jednotlivých krajů ČR a meziroční tempa růstu dluhu jednotlivých krajů v letech 2010 - 2017	43
4.2.2 Průměrné roční tempo růstu	51
4.2.3 Podíl dluhu jednotlivých krajů k průměrným příjmům	52
4.2.4 Dluh na 1 obyvatele.....	53
4.2.5 Dluhová služba v roce 2017	59
4.2.6 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.2	59
4.3 Konsolidovaný pohled	60
4.3.1 Vývoj konsolidovaného dluhu jednotlivých krajů v letech 2013 - 2017.....	60
4.3.2 Dluh na 1 obyvatele.....	65
4.3.3 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.3	66
5 Závěr	68
I. Summary.....	70
II. Seznam použitých zdrojů	
III. Seznam tabulek a grafů.....	
IV. Seznam příloh	
V. Přílohy	

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá analýzou zadluženosti krajů České republiky. Cílem práce je posoudit stav a vývoj zadluženosti územních samosprávných celků s ohledem na udržitelnost jednotlivých rozpočtů i s ohledem na udržitelnost konsolidovaných rozpočtů v České republice.

Kraje jsou vyššími územně samosprávnými celky České republiky. V České republice vznikly kraje na základě Zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších zemních samosprávných celků. Podle tohoto zákona vzniklo na území ČR 14 vyšších územních celků. V práci bude analyzováno pouze 13 krajů, protože Praha je podle Ministerstva financí ČR řazena mezi obce.

Kapitola rešerše literatury se zabývá problematikou zadluženosti krajů ČR. V této kapitole budou popsány návratné zdroje financování, které má kraj k dispozici v případě, že se dostane do situace, kdy nebude mít dostatek finančních prostředků k financování svých potřeb. Následuje subkapitola zabývající se zadlužeností územních samosprávných celků. Dalším řešeným tématem bude veřejný dluh, včetně jeho příčin a důsledků. Poslední subkapitolou rešerše literatury budou fiskální pravidla.

Metodika popisuje jednotlivé postupy, které budou využity ve výsledkové části.

Výsledková část je rozdělena na 3 základní části. První část se zabývá analýzou zadluženosti krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací. Jsou vypočtena meziroční a průměrná tempa růstu celkového dluhu krajů, dluh na 1 obyvatele nebo také došlo k výpočtu poměru dluhu krajů ČR k HDP nebo k veřejnému dluhu. Tato analýza je provedena za období 2003 – 2017. Druhá část je zaměřena na analýzu jednotlivých krajů ČR v letech 2010 – 2017. I v této kapitole jsou využity různé výpočty a ukazatele pro zjištění udržitelnosti veřejných financí. Dochází například k výpočtu podílu dluhu krajů na průměrných příjmech za poslední 4 roky. Poslední část je tvořena konsolidovaným pohledem na zadluženost krajů. Do jednotlivých rozpočtů krajů jsou započítány i rozpočty jimi zřizovaných příspěvkových organizací a zakládaných obchodních korporací. Analýza konsolidovaného dluhu je za období 2013 – 2017.

2 Rešerše literatury

Dříve než se diplomová práce bude věnovat řešení problému zadluženosti krajů ČR, je třeba vymezit základní pojmy z této problematiky. Literární rešerše se nejdříve věnuje návratným zdrojům financování, které jsou jednotlivě popisovány. Tyto zdroje může územní samosprávný celek využít v případě, že se dostane do situace, že nebude mít dostatek finančních zdrojů ke krytí svých potřeb. Následuje kapitola věnující se problému zadluženosti územních samosprávných celků, tato kapitola zahrnuje jednotlivé problémy, které souvisí se zadlužeností krajů. Následuje problematika veřejného dluhu, jeho příčin a důsledků. Další částí je téma, které řeší regulaci zadluženosti. Poslední část literární rešerše se zabývá fiskálními pravidly.

2.1 Návratné zdroje financování

V případě, že se samosprávný celek dostane do situace, kdy v rozpočtu nebude dostatek nenávratných finančních prostředků určených ke krytí potřeb je možné využít návratné zdroje financování. Tyto zdroje jsou spojeny s úrokovým zatížením, jelikož dlužník (samospráva) musí splatit jistinu, ale i úrok. Návratné zdroje představují velmi významný zdroj příjmů pro územní samosprávu (Peková, 2011).

Černohorský a Teplý (2001) uvádí, že návratné zdroje financování představují dočasné přerozdělení peněžních fondů. Předpokládá se tedy, že za určité časové období se peněžní zdroje vrátí a zpravidla bývají vyšší o úrok.

Nejčastěji se setkáváme se třemi druhy návratných příjmů:

- Úvěry od komerčních bank nebo institucí, jenž půjčují speciálně územním samosprávným celkům,
- emise komunálních dluhopisů,
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů (Provazníková, 2015).

2.1.1 Úvěry

Úvěry patří mezi nejvyužívanější návratné zdroje financování, protože jsou relativně dostupnější a levnější než příjmy z emise obligací. Úvěrový vztah je smluvní vztah mezi veřejným a soukromým sektorem (mezi obcí, regionem a bankou).

Územní samospráva může využívat různé druhy úvěrů:

- Krátkodobé, které mají splatnost do jednoho roku, (respektive do konce rozpočtového roku),

- střednědobé, jenž mají splatnost do deseti let,
- dlouhodobé, u nichž je splatnost delší než deset let (Peková, 2011).

Krátkodobé úvěry

Provazníková (2015) uvádí, že čerpání krátkodobého úvěru je specifická forma financování, kterou využívají obce a regiony k překlenutí časového nesouladu mezi skutečným plněním příjmů a potřebou financovat běžné výdaje. Tento překlenovací úvěr využívají i několikrát během rozpočtového období.

Krátkodobé úvěry využívají samosprávné celky velmi často, někdy i několikrát během rozpočtového období. Tyto úvěry se využívají na dočasné doplnění především krátkodobě chybějících běžných příjmů. Využívání krátkodobého úvěru je velmi často způsobeno časovým nesouladem mezi tokem příjmů a tokem výdajů na účtu rozpočtu u peněžních ústavů (Peková, 2011).

Kontokorentní úvěr je možné čerpat pouze v omezené výši a po omezenou dobu během kalendářního roku na základě smlouvy s bankou. Tento úvěr je poskytován na běžném účtu, který může mít jak kreditní, tak debetní zůstatek. Kontokorentní úvěr nelze čerpat na přelomu kalendářního roku, tzn. nelze jím krýt výsledný deficit rozpočtu územních samosprávných celků (Peková, 1997).

Překlenovací úvěr slouží na úhradu krátkodobé potřeby, obvykle je poskytován peněžním ústavem během rozpočtového období, výjimečně na přelomu kalendářního roku (Peková, 2011).

Střednědobé a dlouhodobé úvěry

Tyto úvěry jsou určeny především k financování investic a kapitálových výdajů, jedná se tedy o účelové úvěry. Územní samosprávné celky čerpají tyto úvěry především na základě došlých faktur za investiční dodávky. Splácení jisty a úroků probíhá na základě schváleného umořovacího plánu a úvěrové smlouvy.

U střednědobých a dlouhodobých úvěrů je pro peněžní ústav důležité zajištění návratnosti zapůjčených finančních prostředků. V případě poskytnutí finančních prostředků územní samosprávě je to o to významnější, jelikož samosprávný celek není podnikatelským subjektem, což znamená, že jejich hlavní náplní činnosti není podnikání (Peková, 2011).

Za poskytnuté finanční prostředky se musí příjemce úvěru (samosprávný celek) zaručit, to probíhá většinou na základě ručení majetkem nebo i budoucími příjmy rozpočtu. Rovněž se využívá ručení třetí osobou. Ručení budoucími příjmy je ve vyspělých zemích velmi časté a jednoduché. Další formou ručení je ručení cennými papíry. Banka může poskytovat úvěry na základě zástavy cenných papírů, v tomto případě se jedná o lombardní úvěr. Peněžní ústav si ovšem musí prověřit, zda jsou cenné papíry dostatečně likvidní se stabilním kurzem (Provazníková, 2015).

Využívání těchto úvěrů a jejich splacení také ovlivňuje úroková sazba. Banky stanovují konkrétní výši úroku podle druhu úvěru, účelu, na jaký je úvěr poskytován, na jakou dobu je poskytován a také podle formy ručení (Peková, 2011).

Při zvažování využití střednědobých a dlouhodobých úvěrů je třeba zjistit, zda je region schopen dostát svým závazkům a splácet úvěr. Z tohoto důvodu je potřeba provést analýzu minulého hospodaření a předběžnou analýzu budoucího hospodaření po celou uvažovanou dobu umořování dluhu, tyto kroky je nutné provést ještě před tím, než územní samosprávný celek o úvěr zažádá (Peková, 2011).

Tabulka 1: Souhrnné údaje o zadluženosti krajů ČR v letech 2005-2017 (v mld. Kč) ⁽¹⁾

Rok ⁽²⁾	Úvěry (v mld. Kč) ⁽³⁾	Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy (v mld. Kč) ⁽⁴⁾	Celkem (v mld. Kč) ⁽⁵⁾
2005	1,8	1,1	2,9
2006	6,5	1,2	7,7
2007	9,4	1	10,4
2008	11,9	2,7	14,6
2009	17,4	3,5	20,9
2010	16,6	2,5	19,1
2011	19,6	2,7	22,3
2012	22,2	2,3	24,5
2013	23,5	3,3	26,8
2014	24,4	3,2	27,6
2015	24,3	2,1	26,4
2016	18,6	2,7	21,3
2017	16,7	3	19,7

⁽¹⁾ Summary data on the indebtedness of the regions of the Czech Republic in 2005-2017 (in billions CZK); ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Credits (in billions CZK); ⁽⁴⁾ Returnable financial assistance received and other debts (in billions CZK); ⁽⁵⁾ Total (in billions CZK).
Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování.

2.1.2 Příjmy z emise cenných papírů

Dalším druhem návratných finančních zdrojů jsou příjmy z emise cenných papírů, jedná se především dluhopisy. Emise by měla být plánovitá. Lze využít několik druhů dluhopisů, mohou být veřejně obchodovatelné nebo neveřejně obchodovatelné. Může se také jednat o výměnné dluhopisy, které umožňují přeměnu na nové dluhopisy při splatnosti původních dluhopisů. Většinou se emitují s nižší úrokovou sazbou. Dalším druhem jsou tzv. vypověditelné dluhopisy, které jsou splaceny výpovědí, na niž má právo emitent za předem stanovené ceny. Zpravidla je volena vyšší úroková míra pro tyto dluhopisy, aby byly zajímavé pro finanční investory (Peková, 2011).

„Emise cenných papírů se řídí zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 490/2004 Sb., o cenných papírech, úplné znění (Peková, 2011).“

Provazníková (2015) uvádí, že emise komunálních dluhopisů jsou oproti úvěrům spojeny s nemalými poplatky, které jsou relativně vyšší při menším objemu emise.

Za výhodu emise cenných papírů lze označit to, že finanční prostředky se získají téměř okamžitě, po skončení jejich prodeje. Emisí dlouhodobých cenných papírů se získávají potřebné finanční prostředky sice najednou, ale snížené o náklady emise, které mohou být významné, a o ně se sníží celkově výnos z emise. Do nákladů na emisí cenných papírů lze zahrnout náklady na tisk cenných papírů, náklady na zprostředkování emise, které většinou nejsou zanedbatelné (Peková, 2011).

S emisí cenných papírů jsou spojeny nákladové úroky, které významně ovlivňují zájem subjektů o nákup cenných papírů, jenž jsou emitovány územními samosprávami. S vyšším úrokem lze předpokládat vyšší poptávku po těchto cenných papírech. Úroková sazba může být fixní nebo proměnlivá, případně kombinace sazeb. Volba úrokové sazby je velmi významná s ohledem na míru inflace. Ve vyspělých zemích se v poslední době využívají nejčastěji proměnlivé úrokové sazby, které valorizují s ohledem na inflaci (Peková, 2011).

Splácení těchto návratných zdrojů zatěžuje hospodaření územního samosprávného celku jak v současnosti, tak v budoucnosti, tzn. současnou i budoucí generaci. Mezigenerační splácení návratných finančních prostředků závisí na době umořování dluhu. S rostoucí dobou roste intenzita mezigeneračního přerozdělování (Peková, 2011).

Územní samospráva může cenné papíry vydávat:

- Sama, v případě, že má zkušené pracovníky, kteří mohou emisi zajistit a v případě, že zákon tento způsob umožňuje. Územní samospráva většinou kvalifikované pracovníky nemá, a proto emituje cenné papíry prostřednictvím peněžního ústavu.
- Prostřednictvím zprostředkovatele, což je nejčastěji peněžní ústav, jenž má na tyto transakce zmocnění. V některých zemích jsou na tyto transakce zřízeny speciální banky, tzv. investiční banky. Jedná se o výhodnější způsob, protože peněžní ústavy mají vyškolený a odborný aparát. Za zprostředkování se ovšem platí poplatek.

V případě využití zprostředkovatelských služeb uzavře územní samosprávný celek smlouvu se zprostředkovatelem, tzv. mandátní smlouvu. V této smlouvě se určuje hlavní manažer emise cenných papírů, upřesňuje se příprava, umístění a obsluha emise. Součástí smlouvy jsou rovněž emisní podmínky a stanovení výše odměny za zprostředkování emise (Peková, 2011).

Emise cenných papírů vede ke zviditelnění územního samosprávného celku, protože emitent musí zveřejnit celou řadu údajů o svém hospodaření, aby o emitované cenné papíry měly zájem nejen peněžní ústavy, ale i širší veřejnost (finanční investoři). Čím lépe se daná samospráva prezentuje, tím snáze získá zájemce o koupi cenných papírů a získá i pro své záměry jiné subjekty, včetně podnikatelských firem (Peková, 2011).

2.1.3 Další druhy návratných příjmů

Finanční leasing

Komunální leasing je další možnou formou financování investičních potřeb územních samosprávných celků. Tento způsob financování umožňuje pořídit danou investici plně nebo z části z cizích zdrojů. Nevýhodou této metody financování investic je, že ve srovnání s jinými způsoby financování je leasing poměrně finančně náročnější než ostatní způsoby. Územní samosprávný celek získá hmotný majetek do dlouhodobého užívání, za které platí leasingové nájemné, a to na základě leasingové smlouvy. Výhodou financování pomocí leasingu je rychlost pořízení investic, pružnost splátkového kalendáře, který může být přizpůsoben finančním možnostem územní

samosprávy a pořízení investice i v případě, že územně samosprávný celek nemůže využít některé návratné finanční prostředky (úvěr, emise dluhopisů).

Dle Provazníkové (2015) lze jako jednu z možností financování investičních potřeb územních samospráv použít financování na základě kontraktů, tzv. komunální leasing. Leasing umožňuje pořídit danou investici plně nebo zčásti z cizích zdrojů a to tehdy, pokud územní samosprávný celek nemůže použít jiné návratné finanční prostředky či kapitálové dotace. Za nevýhodu označuje vysokou finanční náročnost a výhodou je rychlost získání investice.

Směnky

Vystavením směnky si může subjekt obstarat poměrně jednoduše a pružně potřebné chybějící finanční prostředky. Jedná se o způsob, kterým lze uhradit finanční závazky s určitým časovým zpožděním. Směnky využívají subjekty zejména k překlenutí dočasných finančních problémů nebo jako zástavu (Peková, 2011).

2.2 Problém zadluženosti územních samosprávných celků

Než dojde k řešení problému zadluženosti územních samosprávných celků je potřeba definovat dluh územního samosprávného celku.

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti definuje dluh ÚSC následovně:

„Dluhem územního samosprávného celku se pro účely tohoto zákona rozumí hodnota nesplacených závazků z

- a) vydaných dluhopisů,*
- b) přijatých úvěrů, zápůjček a návratných finančních výpomocí,*
- c) realizace plnění ze záruk,*
- d) vystavených směnek“ (Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, 2017).*

Konkrétně se jedná o zůstatky na syntetických účtech 281, 282, 283, 289, 322, 326, 362, 451, 452, 453, 456 a 457.

Dluh územního samosprávného celku je součástí veřejného dluhu, kterému bude věnována následující subkapitola (2.2.1).

Zadluženost územních samosprávných celků může způsobovat určité problémy v jejich hospodaření a také v rámci veřejných financí jako celek. Mezi hlavní problémy lze zařadit:

- Z čeho dluh splácet. Územní samosprávný celek využívá návratné finanční výpomoci především na financování investic v lokálním a regionálním veřejném sektoru, které v příštích obdobích nebudou přispívat k dosažení zisku jako zdroje umořování dluhu.
- Optimální výše roční dluhové služby, jenž podstatným způsobem nezkomplikuje budoucí hospodaření dlužníka (územní samosprávný celek).
- Možné inflační dopady, jelikož rostou výdaje (kryté návratnými finančními zdroji).
- Kurzová rizika, která vznikají při využívání návratných finančních prostředků v zahraničních měnách a vlivu změny měnového kurzu.
- Ručení za úvěr. Při ručení za úvěr je nutné zvážit, k jakému účelu majetek slouží. V případě, že je využíván pro produkci lokálních regionálních veřejných statků, mohou vznikat problémy při propadnutí zástavy.
- Růst zadluženosti územně samosprávného celku, únosnost mezigeneračního přerozdělování formou umořování dluhu v budoucnu.
- Schopnost absorpce dluhopisů na trhu (Peková, 2011).

2.2.1 Veřejný dluh

Veřejným dluhem se rozumí souhrn závazků veřejných rozpočtů a institucí spadajících do veřejného sektoru vůči ostatním subjektům. Rovněž ho lze charakterizovat jako souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, jednotlivým stupňům územní samosprávy, veřejným fondům a ostatním institucím ve veřejném sektoru. V praxi je nutné rozlišovat veřejný a státní dluh. Státní dluh je chápán jako pohledávka ostatních subjektů vůči centrální vládě a na ní přímo navázaných institucí. Státní dluh tvoří přibližně 90 % veřejného dluhu (Černohorský & Teplý, 2011).

Veřejný dluh je celkovým dluhem vládních institucí. Do vládního sektoru lze zařadit například státní rozpočet, operace Národního fondu, místní rozpočty (rozpočty obcí a krajů), rozpočty regionálních rad regionů soudržnosti, místně řízených příspěvkových organizací a zdravotní pojišťovny (Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu, 2006).

Dvořák (2008) definuje veřejný dluh jako souhrn státních finančních závazků. Veřejným dluhem se rozumí souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu bez ohledu na to, jestli vznikly tyto pohledávky rozpočtovou cestou nebo jinak.

Veřejný dluh zahrnuje:

- Dluh centrální vlády – označován jako státní dluh,
- dluh místní správy a samosprávy – obsahuje dluhy krajů a obcí,
- dluh parafiskálních fondů (např. Fond zdravotního pojištění) (Dvořák, 2008).

Příčiny vzniku veřejného dluhu

Hlavní příčinou vzniku veřejného dluhu jsou deficity státních rozpočtů. Příčiny lze rozdělit na dva druhy – aktivní a pasivní příčiny.

Jestliže veřejný dluh vznikl činností vlády a dalších institucí jedná se o aktivní příčiny vzniku veřejného dluhu. Mezi aktivní příčiny lze zařadit:

- expanzivní fiskální politika vlády, kdy vláda chce podpořit růst ekonomiky a zaměstnanost pomocí zvýšení výdajů;
- vládní populismus, tzn. nestandardní ekonomicky nepodložené výdaje státního rozpočtu;
- provádění reform, například ve zdravotnictví, školství atd.;
- řešení problémů určitých sektorů ekonomiky (Černohorský & Teplý, 2011).

V případě, že veřejný dluh vznikne nezávisle na činnosti vlády a dalších institucí mluví se o pasivních příčinách. Pasivními příčinami označujeme:

- hospodářský pokles, kvůli kterému plynou do státního rozpočtu nižší daňové příjmy;
- mimořádné události, např. teroristické útoky, živelné katastrofy;
- úrok ze státního dluhu, jenž může být tak vysoký, že je z běžných nebo kapitálových příjmů nesplacitelný, proto si vlády začnou půjčovat další finanční prostředky a dochází tak k dalšímu zadlužování (Černohorský & Teplý, 2011).

Krytí veřejného dluhu

Mezi nejčastější formy krytí veřejného dluhu je emise státních dluhopisů. Principem je to, že stát si pomocí emise dluhopisů půjčí na určité delší období finanční prostředky od soukromých subjektů, jenž sledují úrokový výnos spojený s dluhopisy. Další možností je přijetí úvěru – nejčastěji od mezinárodních finančních institucí jako je Mezinárodní měnový fond, skupina Světové banky a jiné mezinárodní finanční instituce (Černohorský & Teplý, 2011).

Důsledky veřejného dluhu

Důsledky veřejného dluhu bývají dlouhodobě negativní. Mezi nejvýznamnější negativní důsledky patří jeho zpětný negativní vliv na rozpočet a fiskální politiku. Splácení dluhu a úroků z veřejného dluhu zatěžuje veřejné výdaje. Jelikož vysoké úroky ze zděděného veřejného dluhu představují exogenní faktor (vláda jej nemůže bezprostředně ovlivňovat), vedou velmi často ke vzniku deficitu v dalších obdobích. Což znamená růst veřejného dluhu na jednotlivých vládních úrovních. Důsledky veřejného dluhu lze rozdělit do těchto skupin:

- fiskálně-rozpočtové;
- makroekonomické;
- redistribuční.

Fiskálně-rozpočtové

Platby úroků z veřejného dluhu zatěžují veřejné výdaje. V případě, že splátky dluhu představují značnou část celkových výdajů státního rozpočtu, omezují tak prostor pro fiskální politiku v rámci výdajů státního rozpočtu. Jelikož úrok z veřejného dluhu navyšuje veřejné výdaje, zužuje růst veřejného dluhu prostor pro aktivní vládní fiskální politiku (Dvořák, 2008).

Makroekonomické

Růst veřejného dluhu působí negativně na reálnou ekonomiku. Tyto důsledky nezávisí pouze na velikosti dluhu, ale i na jeho struktuře a na celkové makroekonomické situaci dané země. Veřejný dluh má vliv na úrokovou míru. V případě rostoucí vládní poptávky po úvěrech roste tlak na zvýšení úrokové míry. Veřejný dluh má rovněž vliv na investiční pozici země, která je ovlivněna tím, zda se jedná o dluh domácí nebo zahraniční. Jedná-li se o domácí dluh je nárůst objemu vládních finančních pasiv nahrazován nárůstem objemu soukromých finančních aktiv (Dvořák, 2008).

Redistribuční

V případě vnitřního dluhu bývá velmi často nominální hodnota emitovaných státních cenných papírů na krytí dluhu tak vysoká, že většina domácností nemá příležitost tyto cenné papíry nakupovat. Tento problém vede k tomu, že na základě úroků z veřejného dluhu je přerozdělována část finančních prostředků z veřejných

rozpočtů ve prospěch bohatších subjektů. U vnějšího veřejného dluhu vzniká nebezpečí poklesu bohatství dané země odlivem úrokových výnosů do zahraničí (Peková, 2008).

2.2.2 Metodiky vykazování dluhu

V zemích EU existují dva základní způsoby vykazování rozpočtového deficitu. Metodika vládní finanční statistiky (GFS 1986, respektive GFS 2001), jenž byla vytvořena Mezinárodním měnovým fondem, je založena na bázi peněžních toků. Za vykazování rozpočtového deficitu podle této metodiky je zodpovědné Ministerstvo financí. Druhým způsobem je vykazování podle metodiky Eurostatu (ESA 95) (Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001, 2013).

Metodika GFS 1986 (GFS 2001) je blízká národní metodice sledování příjmů, výdajů a deficitu státního rozpočtu a ostatních segmentů veřejných rozpočtů, a z tohoto důvodu je využívána v rozpočtových dokumentech a při fiskálních predikcích. Výhodou této metodiky je poměrně dobrá dostupnost dat v relativně krátkém časovém úseku po skončení daného období a rovněž také nižší náročnost na zdrojová data. Tato metodika má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet, rozpočty státních fondů a ostatních segmentů veřejných rozpočtů (Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001, 2013).

Metodika ESA 95 je významná pro výpočet maastrichtských konvergenčních kritérií vládního deficitu a dluhu. Tato metodika je Eurostatem postupně aktualizována, přičemž Eurostat rovněž kontroluje její implementaci v jednotlivých zemích. Zodpovědnost za dodržování tohoto standardu má národní statistický úřad, v České republice se jedná o Český statistický úřad. Dokumenty předkládané orgánům Evropské unie obsahují údaje o hospodaření vládního sektoru v metodice ESA 95. Jedná se hlavně o tzv. Fiskální notifikaci vládního deficitu a dluhu, jenž je Evropské komisi předkládána dvakrát ročně. Český statistický úřad v rámci této notifikace zpracovává údaje za minulá období naopak Ministerstvo financí zpracovává predikci pro běžný rok (Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001, 2013).

Pro shromažďování fiskálních dat vytvořil Mezinárodní měnový fond nový mezinárodní statistický standard GFS 2001, jenž začal být implementován členskými státy od roku 2002. Tento standard se poměrně blíží svou podstatou metodice ESA 95, tzn. vykázaný deficit a dluh se blíží deficitu a dluhu používanému při výpočtu maastrichtských kritérií za fiskální oblast (Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001, 2013).

Vymezení vládního sektoru představuje v současné době zásadní rozdíl mezi metodikou GFS 1986 a ESA 95. Metodika ESA 95 zahrnuje navíc, na rozdíl od metodiky GFS 1986, následující subjekty: Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond, Vinařský fond, ČKA a její dceřiné společnosti, Českou inkasní, Správu železniční a dopravní cesty, aj.. V metodice GFS 1986 jsou tyto instituce zachyceny pouze prostřednictvím jejich odvodů (tzn. na straně příjmů veřejných rozpočtů) dotace jím poskytnutých transferů, zatímco v metodice ESA 95 je zachyceno celkové hospodaření těchto institucí (Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001, 2013).

2.3 Regulace zadlužení územních samospráv

Regulace zadluženosti územních samosprávných celků patří mezi poměrně důležité činnosti. Jelikož se zadlužení územních samospráv zvyšovalo, proto byla zavedena pravidla opatrnosti, která mají zabránit jejich předlužení. Mezi hlavní opatření, která vedou k omezení zadluženosti lze zařadit:

- nutnost předchozího povolení od ústřední vlády,
- omezení horní hranice zadluženosti,
- omezení horní hranice roční splátky dluhu,
- omezení horní hranice částky pro nové půjčky,
- ostatní pravidla – zákaz rolování dluhu, tzn. splácení stávajícího dluhu jinou půjčkou, povinné zahrnutí splácení dluhu do rozpočtu, vymezení účelu pro použití střednědobého a dlouhodobého úvěru – jen na pokrytí investičních výdajů (Provazníková, 2015).

Ministerstvo financí ani nikdo jiný nemá kompetence k tomu, aby ovlivňoval výši navrženého schodku rozpočtu kraje – možnost ovlivnit schodek má pouze zastupitelstvo. Zákony, které upravují hospodaření územních samosprávných celků obsahují některá ustanovení, která nepřímo přispívají k omezování nadměrné zadluženosti.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů obsahuje ustanovení, podle kterých:

- se roční rozpočet sestavuje na základě rozpočtového výhledu, jenž je povinný;
- se roční rozpočet sestavuje nejčastěji jako vyrovnaný;

- může být roční rozpočet schválen i jako deficitní, ovšem v tomto případě musí být definováno, jakým způsobem bude schodek kryt;
- musí být rozpočet vytvořen na základě rozpisu platného státního rozpočtu (kraj nebo obec si mohou schválit vlastní rozpočet dříve než státní);
- obec ani kraj nemohou uzavřít společenskou smlouvu o založení veřejné obchodní společnosti, smlouvu o tichém společenství nebo být komplementářem v komanditní společnosti;
- je stanovena sankce za neuskutečněné přezkoumání hospodaření a nezveřejnění konečné zprávy z tohoto přezkoumání (Provazníková, 2015).

Mezi další přímé a nepřímé nástroje k eliminaci zadluženosti územních samosprávných celků lze zařadit:

- Povolování emise komunálních dluhopisů MF ČR. Na základě zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, musí obec nebo kraj požádat Ministerstvo financí ČR o svolení s vydáním komunálního dluhopisu jako povinnou přílohu žádosti o schválení emisních podmínek.
- Přezkoumání hospodaření územních celků na základě zákona č. 420/2004 Sb., který stanovuje, že přezkoumání je zaměřeno nejen na nakládání a hospodaření s majetkem, který je ve vlastnictví územního samosprávného celku, zadávání a realizaci veřejných zakázek, ale rovněž i na pohledávky územního celku.
- Ukazatel dluhové služby, který byl používán Ministerstvem financí v letech 2000 – 2007. Tento ukazatel nesměl překročit hranici 30 % v poměru k celkovým příjmům (Provazníková, 2015).

V únoru 2015 byl schválen návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti (tzv. finanční ústava) a jiné zákony, které tuto oblast upravují podrobněji. Finanční ústava si klade za cíl zajistit rozpočtovou kázeň a dlouhodobě zdravé veřejné finance, a to na základě pravidel rozpočtové odpovědnosti, zajištění transparentnosti rozpočtového procesu a hlídání deficitu veřejných rozpočtů (Provazníková, 2015).

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků navazuje na dřívější úpravu Monitoring hospodaření obcí, jež Ministerstvo financí České republiky provádělo od roku 2009. Změnu v metodice monitoringu provedlo Ministerstvo financí v roce 2017. Touto změnou došlo ke zrušení usnesení vlády České republiky č. 1395 ze dne 12. listopadu 2008 a rovněž tím došlo k přijetí nového Usnesení vlády ČR č. 742 ze dne 23. října 2017 o monitoringu hospodaření územních samosprávných celků.

Důvodem provedené změny bylo dosažení souladu se zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který nabyl účinnosti dne 21. února 2017. Do monitoringu bylo také přidáno pravidlo rozpočtové odpovědnosti pro územní samosprávné celky, jež se týká obcí a krajů bez jejich příspěvkových organizací. Do monitoringu tedy byly nově zahrnuty kraje a příspěvkové organizace byly naopak vyloučeny (Monitoring hospodaření územních samosprávných celků: Hospodaření obcí, 2018).

Zadlužení územního samosprávného celku by nemělo překročit 60 % průměru jejich celkových příjmů za poslední 4 roky. V případě vyššího deficitu musí územně samosprávný celek celkovou výši dluhu snižovat o 5 % z rozdílu mezi výší svého dluhu a 60 % průměru svých příjmů za poslední 4 roky. Nesníží-li územně samosprávný celek dluh o povinné minimum, dojde k dočasnému pozastavení převodu výnosu z daní ve výši 5 % z rozdílu mezi výší dluhu územně samosprávného celku a 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 roky (Právní úprava rozpočtové odpovědnosti se zaměřením na územní samosprávu).

2.4 Fiskální pravidla pro územní samosprávy. Přehled koncepcí

Odezvou na rostoucí fiskální nerovnováhu, deficity a dluhy bylo zavedení fiskálních pravidel. Fiskálním pravidlem se rozumí kombinace fiskálního cíle a předpisů, co má vláda dělat, aby daného fiskálního cíle dosáhla. Za fiskální pravidlo lze tedy považovat jakékoliv ex ante omezení rozpočtu. Nejčastěji se jedná o sadu institucionálních omezení politiků v diskrečních fiskálních rozhodnutích (Jílek, 2008).

Prušvic (2008) uvádí, že fiskální pravidlo je jedním z řešení dlouhodobé stabilizace veřejných financí, jehož cílem je eliminace rizika nadměrné aktivity politických činitelů na základě kontrolních a příkazových mechanismů.

Podle Kopitse a Symanského (1998) jsou fiskální pravidla definována jako permanentní omezení fiskální politiky na základě hodnotových omezení souhrnných indikátorů fiskální výkonnosti.

Debrun et al. (2008) namítá, že definice podle Kopitse a Symanského (1998) nezahrnuje střednědobé výdajové rámce, jež jsou používány v řadě zemí EU. Z tohoto důvodu je tedy vhodnější uvažovat o fiskálních pravidlech a širším slova smyslu jako o veškerých legislativních a procedurálních prvcích, které ovlivňují rozpočtovou politiku.

Vývoj fiskální konsolidace probíhal ve světě ve třech vlnách:

1. Polovina 19. století – některé státy v USA a kantony ve Švýcarsku přijaly tzv. zlaté pravidlo, jehož přijetím se vlády zavázaly udržovat vyrovnanou běžnou část rozpočtu.
2. Období po druhé světové válce – Německo, Itálie a Holandsko přijaly pravidlo vyrovnaného rozpočtu, jenž podporovalo jejich stabilizační programy, které následovaly po měnových reformách.
3. Současná vlna je datována od zavedení novozélandského Fiscal Responsibility Act, tzn. od roku 1994. Základní charakteristikou této vlny je variabilita pravidel, a to jak na úrovni národní, tak na nižších úrovních vlády. Velký důraz je kladen na transparentnost, která vyplývá z mezinárodních úmluv. Velmi mnoho současných pravidel je doprovázeno tzv. únikovou klauzulí, podle které je vláda v některých nepředvídatelných nebo těžko ovlivnitelných situacích oprávněna překročit daný dluhový nebo výdajový strop (Jílek, 2008).

Fiskální pravidla by měla být důvěryhodná, ale zároveň i pružná. Podstatou veškerých fiskálních pravidel by měla být snaha zpřísnit omezení pro diskreční fiskální opatření vlád. Z tohoto důvodu musí být pravidla srozumitelná, vnímána jako závazná a podepřená relevantními sankcemi. Důležité je také, aby fiskální pravidla obsahovala určité únikové klauzule, které by umožňovaly flexibilitu politiky (Jílek, 2008).

Důležitou součástí při tvorbě fiskálního pravidla je celkové ekonomické prostředí dané země. Nejčastěji se jedná o působení veřejného sektoru v ekonomice, účinnost fiskální politiky, velikost veřejného sektoru, otevřenost a velikost ekonomiky nebo vazba na jiné země. Mezi nejčastější fiskální pravidla lze zařadit stanovení maximální výše rozpočtového deficitu vlády, omezení možností získání peněz na

finanční trzích a stanovení výdajových stropů. Tato fiskální pravidla jsou oblíbená zejména z důvodu snadné definice, pochopitelnosti a transparentnosti.

Mezi podmínky pro optimální fiskální pravidla lze zařadit:

- Přiměřenost konečnému cíli – při snaze o zmírnění veřejných výdajů stanovení jejich stropu, nebo naopak při snaze o dosažení fiskální konsolidace stanovení limitu dluhu.
- Konzistentnost s ostatními politickými cíli – konflikty mezi fiskálními a dalšími politickými cíli mohou oslabovat účinnost fiskálních pravidel jako řídicího nástroje.
- Jasná vymezenost, což znamená, že fiskální pravidla a případné únikové klauzule by měly být přesně definovány.
- Transparentnost – zejména vymezení pravomocí v rámci jednotlivých úrovních vlády by mělo být přesně určeno, rovněž by měla být zajištěna dostupnost a kvalita údajů.
- Jednoduchost – pravidla by měla být jednoduše definovaná, snadno srozumitelná i pro širší veřejnost.
- Flexibilita – flexibilní pravidla se snadněji přizpůsobují neočekávaným událostem nebo výkyvům hospodářského cyklu.
- Vynutitelnost – vlády mohou být pokutovány za neplnění cílů (Jourmard & Kongsrud, 2003).

2.4.1 Fiskální pravidla v ČR

Fiskální pravidla byla do rozpočtových pravidel zařazena v rámci reformy veřejných financí z roku 2003. Tato pravidla upravují režim pro výkon fiskální politiky. Fiskální cílení a tvorba střednědobých výdajových rámců se tvoří na 3 roky dopředu. Vláda si určuje trajektorii budoucího vývoje salda veřejných financí na základě stanovení fiskálního cíle. Na základě odvození střednědobých výdajových rámců vláda určuje takový strop výdajů, aby daného fiskálního cíle dosáhla.

Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 zajistil začlenění ČR do fiskálních pravidel EU. V současné době sice Česká republika není plným členem společné hospodářské a měnové unie, protože nepřijala euro, ale jelikož se ČR zavázala k přijetí eura, má pouze dočasnou výjimku. Proto se na Českou republiku vztahuje

většina povinností, které vyplývají z fiskálních pravidel EU. Fiskální pravidla EU ovšem nenahrazují národní fiskální pravidla, ale měla by se doplňovat.

Mezi základní a velmi známá fiskální pravidla EU lze zařadit ta, co jsou obsažena v Maastrichtské smlouvě z roku 1993, která vytyčuje referenční limity pro vládní deficit 3 % HDP a vládní dluh 60 % HDP. Tyto hranice ovšem nepředstavují všechna fiskální pravidla EU. Nestací tedy plnit pouze tato dvě pravidla (Ministerstvo financí ČR).

Pakt stability a růstu

V roce 1997 byl uzavřen Pakt stability a růstu, který obsahuje souhrn pravidel, která mají zajistit rozpočtovou kázeň. Na základě tohoto Paktu stability a růstu mají členské země EU udržovat ve střednědobém horizontu rozpočtových přebytků nebo alespoň vyrovnaného rozpočtu. Na dodržování těchto pravidel dohlíží Evropská komise a ostatní členské státy prostřednictvím Rady ministrů financí a hospodářství (Chaloupka, Mazur, & Vašková, 2010).

Mezi zásadní principy Paktu byl limit pro vládní deficit na hranici 3 % HDP, pro vládní dluh na úrovni 60 % HDP a požadavek dlouhodobě vyrovnaného nebo přebytkového veřejného rozpočtu. Tato původní pravidla byla kritizována a dostatečně nezohledňovala cyklický charakter vývoje ekonomik a vliv cyklu na saldo veřejných rozpočtů. V roce 2005 nastala reforma Paktu, která se snažila odstranit uvedené nedostatky. Cílem reformy bylo podpořit preventivní sílu pravidel, zohlednit cyklický charakter fiskálního vývoje a vzít do úvahy různé parametry jednotlivých zemí (Chaloupka, Mazur, & Vašková, 2010).

V současné době se Pakt stability a růstu skládá z usnesení Evropské rady z Amsterdamu z roku 1997, zprávy Rady ECOFIN z roku 2005 a dvou usnesení, jež stanovují základní postupy a opatření. Pakt také umožňuje, aby Rada udělila postih pro ty státy eurozóny, které nejsou schopné akceptovat odpovídající opatření pro snížení nadměrného schodku. V první chvíli má trest podobu bezúročného depozita u institucí EU, ale v případě, že nadměrný schodek není odstraněn během 2 let, může být tento vklad přeměněn na nenávratnou pokutu (Úřední věstník Evropské unie).

Kontrolu nad naplňováním zásad Paktu se provádí každý rok na základě podrobného hodnocení aktualizovaných stabilizačních programů. U států, které ještě

nezavedly euro, probíhá kontrola na základě předkládání tzv. konvergenčních programů (Úřední věstník Evropské unie).

Pravidlo vyrovnaného běžného rozpočtu

Jedná se o tzv. zlaté pravidlo neboli pravidlo vyrovnaného běžného rozpočtu. Toto pravidlo limituje půjčky pouze na financování kapitálových výdajů. Jedná se o poměrně rozšířené pravidlo. Mezi nejpřísnější požadavky na vyrovnanost veřejného rozpočtu se řadí požadavek na vyrovnanost celkového rozpočtu, což znamená rovnost mezi veřejnými investicemi a veřejnými úsporami. Nelze tedy realizovat vyšší objem veřejných investic, než na kolik stačí přebytek běžného rozpočtu (Jílek, 2008).

Pravidlo strukturálně vyrovnaného rozpočtu

Smyslem toho pravidla je postihnout cyklické faktory, které ovlivňují rozpočtové saldo, tzn. do jaké míry hospodářský cyklus ovlivňuje výsledky fiskální politiky a jestli je celkový, běžný nebo primární deficit strukturálně v optimálním stavu.

V případě, že je celkové saldo očištěno o cyklické saldo, zbývá saldo strukturální. Strukturální saldo vzniká při dosažení plné zaměstnanosti v ekonomice (Jílek, 2008).

Primární rozpočtové saldo

Toto pravidlo vzniklo na základě kritiky zlatého pravidla a strukturálního salda. Relevantním pravidlem vyrovnanosti rozpočtu je tedy tzv. primární saldo. Toto saldo se snaží měřit saldo veřejného rozpočtu vyplývající z diskrečních vládních opatření. Z tohoto důvodu jsou z příjmů a výdajů odstraněny čisté úrokové platby vlády (Jílek, 2008).

Typologie fiskálních pravidel v zemích OECD

V zemích OECD se používají zejména dva typy fiskálních pravidel. První z pravidel stanovuje průběžné cíle. Tato pravidla zahrnují nastavení požadavků pro rozpočtové zůstatky, omezení týkající se akumulace dluhů a limity pro schopnost zvýšit výdaje nebo daňové zatížení. Do druhého typu fiskálních pravidel lze zařadit požadavky na transparentnost účetnictví, podávání zpráv a sledování případných sankcí (Sutherland, D., Joumard, I., & Price, R., 2005).

Typy fiskálních pravidel

Fiskální pravidla zajišťují transparentní, předvídatelnější a spravedlivější přístup k podpoře fiskální odpovědnosti. Tato pravidla mohou mít procedurální nebo číselnou povahu. Procedurální pravidla mají za cíl zvýšit transparentnost, odpovědnost a fiskální řízení. Velmi často vyžadují, aby se vláda zavázala k sledovatelné strategii fiskální politiky, obvykle za víceleté období, a aby hlásila a zveřejňovala fiskální výsledky a strategické změny (Ter-Minassian, T, 2007).

Numerická pravidla odkazují na konkrétní kvantitativní cíle. Cílem je ukládat trvalé omezení daňové politiky, obvykle definované jako ukazatel celkové fiskální výkonnosti. Příkladem numerického pravidla v Evropské unii je strop pro ukazatele schodku a dluhu. Numerická pravidla mohou pomáhat při vynechání deficitu a mohou řešit problémy s nesourodostí času. Zavádějí však také nepružnost politik (Ter-Minassian, T, 2007).

Podle Schaerchtera (2012) existují čtyři hlavní druhy fiskálních pravidel, která lze rozdělit podle typu rozpočtového agregátu, který se snaží omezit. Pravidla mají odlišné vlastnosti, pokud jde o cíle, provozní pokyny a transparentnost.

Dluhová pravidla

Tato pravidla stanovují především explicitní limit nebo cíl pro veřejný dluh v procentech HDP. Tento typ pravidla je podle definice nejúčinnější, pokud jde o zajištění konvergence na dluhový cíl. Úrovně dluhů ovšem potřebují určitý čas, aby mohly být ovlivněny rozpočtovými opatřeními, a proto neupravují jasné krátkodobé pokyny pro tvůrce politik. Ovšem pokud je dluh hodně pod jeho stropem, toto pravidlo by neposkytlo žádné závazné pokyny pro fiskální politiku (Schaechter et al., 2012).

Pravidla pro rozpočtovou bilanci

Schaerchter (2012) uvádí, že tato pravidla poskytují jasné operační pokyny a mohou pomoci zajistit udržitelnost dluhu. Pravidla pro rozpočtovou bilanci lze stanovit jako celkovou bilanci, strukturální nebo cyklicky očištěnou bilanci a zůstatek „v průběhu cyklu“.

Výdajová pravidla

Tato pravidla stanovují limity na celkové, primární nebo běžné výdaje. Tyto limity jsou typicky stanoveny v absolutních hodnotách nebo mírách růstu a občas

v procentech HDP s časovým horizontem, který je často v rozmezí od tří do pěti let. Tato pravidla nejsou přímo spojena s cílem udržitelnosti dluhu, protože neomezují příjmovou stránku (Schaechter et al., 2012).

Příjmová pravidla

Příjmová pravidla stanovují stropy nebo úrovně příjmů a jsou zaměřeny na zvýšení příjmů nebo prevenci nadměrného daňového zatížení. Většina těchto pravidel není přímo spojena s kontrolou veřejného dluhu, jelikož neomezuje výdaje (Schaechter et al., 2012).

3 Metodika

Cílem této diplomové práce je posoudit stav a vývoj zadluženosti vyšších územních samosprávných celků v ČR s ohledem na udržitelnost jednotlivých rozpočtů i s ohledem na udržitelnost konsolidovaných veřejných rozpočtů v České republice.

Data ke zpracování diplomové práce byla získána převážně ze systému Monitor, což je informační portál Ministerstva financí ČR, který umožňuje přístup k informacím ze všech úrovní státní správy a samosprávy. Dalším zdrojem byly databáze zveřejňované rovněž Ministerstvem financí ČR jako je ÚFIS nebo ARES. Použity byly také údaje z Českého statistického úřadu, ze Státních závěrečných účtů České republiky, které vydává Ministerstvo financí ČR a další data byla rovněž získána z webových stránek jednotlivých krajů České republiky.

Diplomová práce vychází z údajů územních samosprávných celků z let 2003 až 2017, při analýze jednotlivých krajů budou sledovaným obdobím roky 2010 – 2017 a při konsolidovaném pohledu dojde k analýze konsolidovaného dluhu v letech 2013 – 2017. Na území ČR se nachází 14 krajů včetně hlavního města Prahy. V práci bude ovšem analyzováno pouze 13 krajů, protože hlavní město Praha je podle Ministerstva financí ČR zařazeno mezi obce.

Dluh územního samosprávného celku je dle Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti definován jako dluh v nominální hodnotě, nesplacený ke konci daného roku. Konkrétně se jedná o zůstatky na syntetických účtech 281, 282, 283, 289, 322, 326, 362, 451, 452, 453, 456 a 457.

Konsolidací se v této práci rozumí spojení dluhu jednotlivých krajů jejich příspěvkových organizací a zakládaných obchodních korporací do jednoho dluhu.

Výsledky jsou rozděleny do několika částí. První část analyzuje veškeré kraje ČR včetně jimi zřízených příspěvkových organizací dohromady. V této části je dluh definovaný stejně jako v Zákoně č.23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ale ještě je do dluhu započítán zůstatek na syntetickém účtu 459. Tyto údaje jsou zveřejňovány Ministerstvem financí ČR ve Státních závěrečných účtech České republiky. Druhá část se zabývá analýzou jednotlivých krajů České republiky. V této části nejsou do analýzy zapojeny příspěvkové organizace zřizované kraji ČR, jedná se tedy pouze o dluh jednotlivých krajů. Do srovnání byly použity údaje z portálu Monitor a dluh byl vymezen přesně tak jak ho definuje Zákon č 23/2017 Sb., o pravidlech

rozpočtové odpovědnosti. Poslední část zohledňuje konsolidovaný pohled na zadluženost krajů ČR. Do výsledného dluhu jsou započítány dluhy jednotlivých krajů, dluhy jimi zřizovaných příspěvkových organizací a zakládaných obchodních korporací.

3.1 Postup analýzy zadluženosti krajů ČR vč. příspěvkových organizací.

V této části dojde ke zhodnocení vývoje zadluženosti krajů ČR v letech 2003 – 2017. Jedná se o dluh krajů včetně příspěvkových organizací, které kraje zřizují. Zadluženost je posuzována z pohledu všech krajů ČR dohromady a podává tedy celkový pohled na stav a dynamiku dluhu.

Meziroční tempo růstu dluhu krajů ČR

Na základě tohoto výpočtu lze posoudit meziroční tempa růstu dluhu krajů ČR. Hodnoty jsou získány ze Státních závěrečných účtů České republiky a také z databáze Monitor.

$$\text{Meziroční tempo růstu} = \frac{\text{Dluh krajů ČR v roce } t}{\text{Dluh krajů ČR v roce } t - 1} \quad (1)$$

Porovnání vývoje meziročního tempa růstu dluhu krajů ČR, obcí ČR a veřejného dluhu

Následující část se bude věnovat porovnání vývoje meziročního tempa růstu dluhu krajů ČR s meziročními tempy růstu dluhu obcí ČR a meziročními tempy růstu veřejného dluhu České republiky v letech 2003 – 2017. Data budou získána ze Státních závěrečných účtů ČR a z Českého statistického úřadu.

Průměrné roční tempo růstu dluhu krajů ČR

Na základě tohoto výpočtu lze zjistit průměrný roční nárůst dluhu krajů ČR za sledované období.

$$\text{Prům. roční tempo růstu} = \sqrt[\text{počet let}]{\frac{\text{Hodnota celk. dluhu krajů v posled. roce}}{\text{Hodnota celk. dluhu krajů v prvním roce}}} \quad (2)$$

Podíl celkového dluhu krajů ČR na HDP

Výpočet zhodnotí vývoj procentního podílu zadluženosti krajů na HDP od roku 2003 do roku 2017. Vypočtené hodnoty jsou porovnávány z časového hlediska (mezi

jednotlivými roky). Hodnoty HDP jsou získány z Českého statistického úřadu a hodnoty dluhu krajů ČR jsou získány ze Státních závěrečných účtů České republiky, které vydává Ministerstvo financí ČR. Dluh kraje je definován jako dluh v nominální hodnotě, nesplacený ke konci daného roku. Konkrétně se jedná o zůstatky na syntetických účtech 281, 282, 283, 289, 322, 326, 362, 451, 452, 453, 456 a 457. V kapitole 4.1 je do dluhu započítán i zůstatek na syntetickém účtu 459.

$$\text{Podíl dluhu k HDP} = \frac{\text{Dluh krajů}}{\text{HDP}} * 100 \quad (3)$$

Podíl dluhu krajů na veřejném dluhu

Tento ukazatel vyjadřuje, jak se kraje České republiky podílí na veřejném dluhu ČR. Hodnoty jsou porovnávány v čase (mezi jednotlivými roky). Veřejný dluh je tvořen dluhem centrální vlády (státní dluh), dluhem místní správy a samosprávy (dluhy obcí a krajů) a dluhem parafiskálních fondů (např. Fond zdravotního pojištění). Výsledné hodnoty zobrazené v tabulce ukazují, jakou část veřejného dluhu ČR tvoří dluh krajů ČR. Jedná se tedy o výpočet procentního podílu celkového dluhu krajů na veřejném dluhu ČR. K výpočtu byly využity údaje z Ministerstva financí ČR.

$$\text{Podíl dluhu k veřejnému dluhu} = \frac{\text{Celk. dluh krajů ČR v daném roce}}{\text{Veřejný dluh ČR v daném roce}} * 100 \quad (4)$$

Podíl dluhu krajů ČR na příjmech krajů

Tento výpočet se provádí z důvodu Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který stanovuje, že dluh územního samosprávného celku by neměl překročit hranici 60 % průměrných příjmů za poslední 4 roky. Jestliže územní samosprávný celek překročí hranici 60 % průměru příjmů za poslední 4 roky, územní samosprávný celek je povinen v následujícím roce snížit minimálně o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % průměru příjmů za poslední 4 roky. V případě, že se tedy počítá podíl dluhu krajů na příjmech za rok 2017, pro výpočet průměrných příjmů se použijí příjmy za období 2014 – 2017.

$$\text{Podíl dluhu krajů k příjmům} = \frac{\text{Dluh krajů}}{\text{Příjmy krajů}} * 100 \quad (5)$$

Dluh krajů ČR na 1 obyvatele

Výpočet se provádí jako podíl zjištěné hodnoty dluhu všech krajů ČR a počtu obyvatel za všechny kraje. Data pro tento výpočet jsou získány z portálu Monitor a z Českého statistického úřadu. Výpočet slouží ke zjištění, jaká částka z celkového dluhu krajů ČR připadá na jednoho obyvatele České republiky.

$$Dluh\ na\ 1\ obyvatele = \frac{Celkový\ dluh\ krajů\ ČR}{Počet\ obyvatel\ všech\ krajů\ ČR} \quad (6)$$

3.2 Postup analýzy zadluženosti jednotlivých krajů České republiky

V této části bude analyzována zadluženost jednotlivých krajů České republiky v letech 2010 – 2017. Do hodnocení budou použity údaje z portálu Monitor a z Českého statistického úřadu. Kraje budou hodnoceny samostatně, nezahrnují tedy jimi zřizované příspěvkové organizace ani zakládané obchodní korporace.

Údaje za jednotlivé kraje budou podrobeny srovnání v prostoru (s ostatními kraji) i srovnání z hlediska času (mezi jednotlivými roky).

Meziroční tempo růstu dluhu jednotlivých krajů ČR v %

Meziroční tempa růstu posuzují, jak se vyvíjela zadluženost jednotlivých krajů ve sledovaném období, tzn. o kolik % vzrostl nebo poklesl dluh daného kraje. Hodnoty jsou získány ze Státního závěrečného účtu České republiky a také z databáze Monitor.

$$Meziroční\ tempo\ růstu = \frac{Dluh\ daného\ kraje\ ČR\ v\ roce\ t}{Dluh\ daného\ kraje\ ČR\ v\ roce\ t - 1} \quad (7)$$

Průměrné roční tempo růstu dluhu jednotlivých krajů ČR

Průměrné roční tempo růstu říká o kolik % v průměru ročně vzrostl nebo poklesl dluh daného kraje za sledované období.

$$Prům.\ tempo\ růstu = \sqrt[počet\ let]{\frac{Hodnota\ celk.\ dluhu\ kraje\ ČR\ v\ posledním\ roce}{Hodnota\ celk.\ dluhu\ kraje\ ČR\ v\ prvním\ roce}} \quad (8)$$

Podíl dluhu jednotlivých krajů k průměrným příjmům

Celkové příjmy po konsolidaci se vypočtou jako průměrné příjmy za poslední 4 roky. Výpočet se provádí z důvodu zákona o rozpočtové odpovědnosti, kdy nemá být překročena hranice 60 % podílu dluhu k průměrným příjmům územního samosprávného

celku za poslední 4 roky. Podle Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti nejsou do tohoto výpočtu zařazeny dluhy příspěvkových organizací ani obchodních korporací, které kraj zakládá.

$$\text{Podíl dluhu k příjmům} = \frac{\text{Dluh daného kraje ČR v roce } t}{\text{Celkové příjmy po konsolidaci}} * 100 \quad (9)$$

Dluh jednotlivých krajů na 1 obyvatele

Výpočet se provádí jako podíl zjištěné hodnoty dluhu daného kraje ČR a počtu obyvatel daného kraje. Data pro tento výpočet jsou získány z portálu Monitor a z Českého statistického úřadu. Z výsledku se zjistí, jaká částka dluhu daného kraje připadá na 1 obyvatele příslušného kraje.

$$\text{Dluh na 1 obyvatele} = \frac{\text{Celkový dluh daného kraje ČR}}{\text{Počet obyvatel daného kraje ČR}} \quad (10)$$

Dluhová služba za rok 2017

Údaje pro tento výpočet jsou získány z informačního portálu Monitor. Ukazatel dluhové služby vypočítá Ministerstvo financí ČR každé obci a každému kraji. Pokud je překročena stanovená hranice dluhové služby ve výši 30 %, měla by se přijmout taková opatření, která by zamezila překročení dluhové služby i v příštím roce.

$$\text{Dluh. služba} = \text{úroky} + \text{uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků} \quad (11)$$

$$\text{Dluhová služba v \%} = \frac{\text{Dluhová služba}}{\text{Celkové příjmy po konsolidaci}} * 100 \quad (12)$$

3.3 Konsolidovaný pohled na zadluženost krajů ČR za roky 2013 – 2017

V této části dochází ke konsolidaci rozpočtů krajů a rozpočtů jimi zřizovaných příspěvkových organizací a zakládaných obchodních korporací. Dojde k tomu, že výsledná zadluženost bude za daný kraj a zároveň i za jimi zřizované příspěvkové organizace a zakládané obchodní korporace. V analýze bude možné zhodnotit zadluženost jednotlivých krajů v konsolidovaném pohledu za období 2013 - 2017.

Téměř každý kraj zřizuje příspěvkové organizace nebo zakládá obchodní korporace. Z obchodních korporací se jedná nejčastěji o oblast zdravotnictví, tj. nemocnice. Tyto korporace mají vlastní rozpočet, který není zahrnut do rozpočtu krajů, které je zakládají. V této části tedy dojde ke spojení rozpočtů jednotlivých krajů, jejich příspěvkových organizací a obchodních korporací.

Dluh jednotlivých obchodních korporací a příspěvkových organizací bude zjišťován ze syntetických účtů, které byly využity i u zjištění dluhu krajů. Jedná se o dluh v nominální hodnotě, nesplacený ke konci daného roku. Údaje o příspěvkových organizacích budou zjištěny z portálu Monitor a údaje za obchodní korporace budou zjišťovány z účetních závěrek jednotlivých obchodních korporací.

Vývoj konsolidovaného dluhu v jednotlivých krajích v letech 2013 - 2017

Tato část analyzuje vývoj konsolidovaného dluhu jednotlivých krajů v letech 2013 – 2017. Vývoj konsolidovaného dluhu bude posuzován na základě meziročního tempa růstu konsolidovaného dluhu.

$$\text{Meziroční tempo růstu} = \frac{\text{Konsolidovaný dluh daného kraje ČR v roce } t}{\text{Konsolidovaný dluh daného kraje ČR v roce } t - 1} \quad (13)$$

Podíl konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele

Následující výpočet bude analyzovat, vývoj konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele v letech 2013 – 2017. Následně dojde k analýze, jak se změnil dluh na 1 obyvatele po konsolidaci dluhu jednotlivých krajů ČR.

$$\text{Dluh na 1 obyvatele} = \frac{\text{Konsolidovaný dluh daného kraje}}{\text{Počet obyvatel daného kraje}} \quad (14)$$

4 Výsledková část

4.1 Analýza zadluženosti krajů ČR včetně jimi zřízených příspěvkových organizací

4.1.1 Vývoj zadluženosti krajů ČR a meziroční tempa růstu dluhu krajů ČR v letech 2003 – 2017

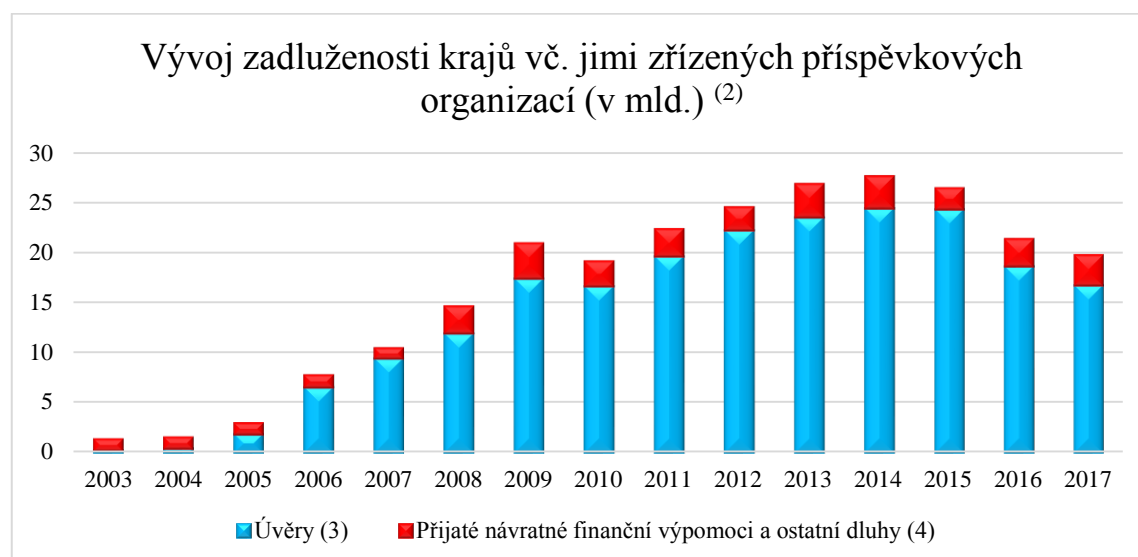
V grafu č. 1 je zobrazen vývoj zadluženosti krajů včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací v letech 2003 – 2017. Nejedná se o konsolidovaný pohled, jelikož v tomto grafu nejsou zahrnuty obchodní korporace, které kraj zakládá. Data jsou získána ze Státních závěrečných účtů České republiky.

Z grafu č. 1 vyplývá, že od roku 2003 docházelo k nárůstu zadluženosti krajů, a to především vlivem přijatých úvěrů. K nárůstu docházelo až do roku 2014. Od roku 2015 dochází postupně ke snižování zadluženosti krajů. V roce 2003 dosáhla zadluženost krajů výše 1,3 mld. Kč, z celkové výše byla téměř celá částka vykázána u příspěvkových organizací. Následující rok došlo k nárůstu zadluženosti krajů o 0,2 mld. Kč, tento nárůst byl na položce úvěrů, návratné finanční výpomoci zůstaly beze změny oproti roku 2003. V roce 2004 se příspěvkové organizace zřizované krajem podílely na zadlužení krajů přibližně 35,2 %. Ke konci roku 2005 vykázaly kraje dluh ve výši 2,9 mld. Kč. Nárůst zadluženosti byl vykázán na položce úvěrů. V roce 2006 došlo k výraznému nárůstu zadluženosti krajů, která byla způsobena především nárůstem úvěrů, které byly přijaty od Evropské investiční banky a byly použity především na rekonstrukce silniční sítě v regionech. Nárůst byl ve výši 4,8 mld. Kč. Následující rok došlo opět k nárůstu zadluženosti o 2,7 mld. Kč, nárůst byl zaznamenán na položce úvěrů. Úvěry byly použity například na oddlužení nemocnic a na opravu pozemních komunikací. Až do roku 2009 docházelo k růstu dluhu krajů, v roce 2009 dosáhla zadluženost krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací 20,9 mld. Kč, což je meziroční nárůst o téměř 6,3 mld. Kč. Tento rok přijaly kraje také bezúročné půjčky od Státního fondu dopravní infrastruktury, které byly určeny na předfinancování výdajů, jenž budou kryty prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie. Následující rok došlo poprvé k meziročnímu poklesu zadluženosti krajů. V roce 2011 došlo opět ke zvýšení zadluženosti, přibližně o 3,2 mld. Kč. K nárůstu došlo na položce úvěrů a na položce přijatých návratných finančních výpomocí. Ke konci roku 2012 vykázaly kraje včetně jimi zřízených příspěvkových organizací dluh ve výši 24,5 mld. Kč. Hodnota dluhu se meziročně zvýšila přibližně o 9,8 %. V porovnání s předchozím rokem se

jedná o nižší tempo růstu dluhu (v roce 2011 byl meziroční nárůst o 16,7 %). Následující rok vykázaly kraje dluh ve výši 26,8 mld. Kč, došlo tedy opět k nárůstu, ale meziroční nárůst byl nižší než v roce 2012. V roce 2014 dosáhl dluh krajů 27,6 mld. Kč, což byla doposud nejvyšší dosažená hodnota, meziročně ovšem došlo k nárůstu pouze o 2,9 %. Od roku 2015 začala zadluženost krajů včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací klesat, v tomto roce dosahoval dluh krajů hodnoty 26,4 mld. Kč což je pokles o 1,2 mld. Kč. V roce 2016 došlo k výraznému poklesu zadluženosti krajů, tento pokles byl způsoben především snížením hodnoty na položce úvěrů, naopak položka přijatých návratných finančních výpomocí se zvýšila o 0,6 mld. Kč. V posledním posuzovaném roce, tj. rok 2017, došlo k meziročnímu poklesu dluhu krajů o 7,5 %. Hodnota dluhu se tedy snížila o 1,6 mld. Kč. K poklesu došlo díky snížení na položce úvěrů, podíl úvěrů na celkové zadluženosti krajů činil 84,8 %. V roce 2017 vykázalo dluh přibližně 10,4 % ze všech příspěvkových organizací zřizovaných kraji České republiky. Výše dluhu příspěvkových organizací zřizovaných kraji dosáhla v roce 2017 hodnoty 1,8 mld. Kč.

Z uvedeného grafu č.1 vyplývá, že od roku 2005 tvořily úvěry největší část dluhu krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací. Dluh má až do roku 2014 (kdy dosáhl svého maxima ve sledovaném období) rostoucí trend, k mírnému poklesu došlo pouze v roce 2010. Od roku 2015 dluh každoročně klesal.

Graf 1: Vývoj zadluženosti krajů vč. jimi zřízených příspěvkových organizací (v mld. Kč) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Development of regions' indebtedness incl. contributory organizations established by them (in billions CZK); ⁽²⁾ Development of regions' indebtedness incl. contributory organizations established by them (in billions CZK); ⁽³⁾ Credits; ⁽⁴⁾ Returnable financial assistance received and other debts. Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování.

Tabulka č. 2 zhodnocuje meziroční tempa růstu zadluženosti krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací. Z tabulky vyplývá, že největší meziroční nárůst zadluženosti byl v roce 2006, kdy meziroční tempo růstu dluhu činilo 166 %, k takto výraznému zvýšení dluhu došlo z důvodu přijetí úvěru od Evropské investiční banky. Naopak k největšímu meziročnímu poklesu dluhu krajů došlo v roce 2016, kdy meziroční dluh poklesl o 19,3 %.

Tabulka 2: Vývoj zadluženosti krajů a meziroční tempa růstu zadluženosti ⁽¹⁾

Rok (2)	Úvěry (v mld. Kč) (3)	Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy (v mld. Kč) (4)	Celkem (v mld. Kč) (5)	Meziroční tempo růstu dluhu (v %) ⁽⁶⁾
2003	0,2	1,1	1,3	
2004	0,4	1,1	1,5	15
2005	1,8	1,1	2,9	93,3
2006	6,5	1,2	7,7	166
2007	9,4	1	10,4	35
2008	11,9	2,7	14,6	40
2009	17,4	3,5	20,9	43
2010	16,6	2,5	19,1	-8,6
2011	19,6	2,7	22,3	16,7
2012	22,2	2,3	24,5	9,87
2013	23,5	3,3	26,8	9,39
2014	24,4	3,2	27,6	2,98
2015	24,3	2,1	26,4	-4,34
2016	18,6	2,7	21,3	-19,3
2017	16,7	3	19,7	-7,5

⁽¹⁾ Development of regions' indebtedness and annual growth rate of indebtedness; ⁽²⁾ Year; ⁽³⁾ Credits (in billions CZK); ⁽⁴⁾ Returnable financial assistance received and other debts (in billions CZK); ⁽⁵⁾ Total (in billions CZK); ⁽⁶⁾ The annual growth rate of debt (in %). Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování, vlastní výpočet.

4.1.2 Meziroční tempo růstu dluhu krajů ČR, obcí ČR a veřejného dluhu

Tabulka č. 3 porovnává meziroční tempa růstu dluhu krajů, obcí a veřejného dluhu v letech 2003 – 2017. Z tabulky je zřejmé, že všechny porovnávané dluhy se vyvíjely odlišně. Dluh krajů ČR rostl do roku 2009, v roce 2010 došlo k poklesu o 8,61 % oproti roku 2009. Od roku 2011 do roku 2014 docházelo opět k růstu dluhu krajů ČR, ovšem meziroční tempa růstu se snižovala. V roce 2014 činilo meziroční tempo růstu dluhu krajů necelá 3 %. Od roku 2015 docházelo k poklesu dluhu krajů na území ČR.

Dluh obcí ČR se vyvíjel částečně jinak než dluh krajů ČR. Meziroční tempa růstu dluhu obcí v České republice byla výrazně nižší než meziroční tempa růstu dluhu krajů České republiky. Od roku 2004 do roku 2006 docházelo každý rok k mírnému nárůstu dluhu obcí. V roce 2007 došlo k poklesu o 2,1 % oproti předchozímu roku. Následující tři roky dluh opět mírně rostl. V roce 2011 došlo ke snížení dluhu obcí přibližně o 1 %. Následující dva roky dluh obcí opět rostl. Od roku 2014 docházelo každý rok k poklesu dluhu obcí. Nejvyšší meziroční pokles byl v roce 2016, kdy dluh klesl o 17,26 %. Nejvyšší meziroční pokles dluhu krajů byl rovněž v roce 2016, dluh krajů ovšem poklesl o 19,32 % oproti roku 2015.

Z tabulky č. 3 je rovněž patrné, že dluh krajů ČR meziročně rostl výrazně rychleji než veřejný dluh České republiky. V roce 2010 došlo ovšem k poklesu dluhu krajů, naopak veřejný dluh opět rostl. V dalších letech dluh krajů opět rostl až do roku 2014, od roku 2015 dluh krajů klesal. Naopak veřejný dluh ještě výrazně rostl v roce 2012, kdy meziroční tempo růstu veřejného dluhu činilo 12,21 %. Následující rok se meziroční tempo růstu veřejného dluhu snížilo na necelá 2 %. V roce 2014 došlo k poklesu veřejného dluhu, následující rok k mírnému zvýšení o 0,94 % od roku 2016 veřejný dluh klesá. Veřejný dluh ovšem klesá výrazně pomalejším tempem než dluh krajů ČR. V roce 2017 činil meziroční pokles veřejného dluhu pouze 0,3 %, naopak dluh krajů ČR poklesl v roce 2017 o 7,51 % oproti roku 2016.

Za tabulky č. 3 vyplývá, že kraje ČR vykazují výrazně vyšší tempa růstu dluhu než obce nebo veřejný dluh České republiky.

Tabulka 3: Meziroční tempa růstu dluhu krajů, obcí a veřejného dluhu ⁽¹⁾

	Dluh krajů (v mld. Kč) (2)	Meziroční tempo růstu dluhu krajů (v %) (3)	Dluh obcí (v mld. Kč) (4)	Meziroční tempo růstu dluhu obcí (v %) (5)	Veřejný dluh (v mld. Kč) (6)	Meziroční tempo růstu veřejného dluhu (v %) (7)
2003	1,3		70,4		795,35	
2004	1,5	15,38	74,8	6,25	873,76	9,86
2005	2,9	93,33	79	5,61	910,31	4,18
2006	7,7	165,52	80,9	2,41	973,15	6,90
2007	10,4	35,06	79,2	-2,10	1054,68	8,38
2008	14,6	40,38	80,1	1,14	1136,82	7,79
Pokračování tabulky na straně 38						

Pokračování tabulky ze strany 37						
2009	20,9	43,15	80,6	0,62	1319,06	16,03
2010	19,1	-8,61	83,3	3,35	1480,17	12,21
2011	22,3	16,75	82,4	-1,08	1606,49	8,53
2012	24,5	9,87	90	9,22	1805,43	12,38
2013	26,8	9,39	92,2	2,44	1840,41	1,94
2014	27,6	2,99	88,9	-3,58	1819,1	-1,16
2015	26,4	-4,35	86,9	-2,25	1836,26	0,94
2016	21,3	-19,32	71,9	-17,26	1754,88	-4,43
2017	19,7	-7,51	69	-4,03	1749,53	-0,30

⁽¹⁾ The annual growth rates of debt of regions, municipalities and public debt; ⁽²⁾ Regional debt (in billions CZK); ⁽³⁾ The annual growth rate of regional debt (in %); ⁽⁴⁾ Municipality debt (in billions CZK); ⁽⁵⁾ The annual growth rate of municipal debt (in %); ⁽⁶⁾ Public debt (in billions CZK); ⁽⁷⁾ The annual growth rate of public debt (in %).
Zdroj: Státní závěrečné účty ČR, Český statistický úřad, vlastní výpočet.

4.1.3 Průměrné roční tempo růstu

Následující výpočet zobrazuje průměrné roční tempo růstu zadluženosti krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací. Výpočet byl proveden v letech 2003 až 2017. Vyplývá z něj, že průměrné meziroční tempo růstu dluhu je přibližně 19,87 %. Nejvíce se k průměrnému tempu růstu dluhu přiblížil rok 2011, kdy meziroční tempo růstu dluhu krajů ČR činilo 16,75 %. Naopak nejvíce se od průměru odlišuje rok 2006, kdy meziroční tempo růstu dluhu bylo 165,52 %.

$$= \sqrt[15]{\frac{19,7}{1,3}} = 1,1987$$

4.1.4 Podíl dluhu krajů ČR na HDP

Tabulka č. 4 zobrazuje podíl dluhu krajů ČR včetně jimi zřízených příspěvkových organizací na HDP v letech 2003 – 2017. Procentní podíl dluhu krajů ČR na HDP je velmi nepatrný, ve sledovaném období nedosahuje ani jednoho procenta. Podíl dluhu na HDP každým rokem nepatrně roste až do roku 2009. V roce 2010 došlo k mírnému snížení, a to z důvodu poklesu dluhu krajů ČR o 8,61 %. Následující roky docházelo opět k růstu podílu dluhu na HDP, nejvyšší podíl byl v roce 2013, kdy dluh tvořil 0,65 % HDP. Od roku 2014 docházelo ke snižování podílu dluhu krajů ČR na HDP. Přestože každý rok dochází k růstu HDP (kromě roku 2009, kdy došlo k meziročnímu poklesu o 2,33 %), podíl dluhu na HDP roste. Je to způsobeno tím, že dochází i k růstu dluhu krajů ČR. Od roku 2014 dochází ke snižování tohoto poměru.

Tento pokles je v roce 2014 způsoben tím, že tempo růstu HDP bylo v tomto roce vyšší než tempo růstu dluhu krajů ČR. Následující roky je pokles podílu dluhu na HDP způsoben tím, že dochází k poklesu dluhu krajů. Z tabulky je vidět, že tempo růstu dluhu krajů ČR je až do roku 2009 vždy vyšší než tempo růstu HDP. V roce 2010 došlo k poklesu dluhu krajů přibližně o 8,6 %. Od roku 2011 do roku 2014 opět dochází k vyššímu meziročnímu tempu růstu dluhu krajů ČR. Od roku 2015 dluh krajů ČR klesá a HDP naopak roste.

Tabulka 4: Podíl dluhu krajů ČR na HDP ⁽¹⁾

	HDP (v mld. Kč) ⁽²⁾	Tempo růstu HDP (v %) ⁽³⁾	Dluh krajů (v mld. Kč) ⁽⁴⁾	Tempo růstu dluhu krajů ČR (v %) ⁽⁵⁾	% podíl dluhu na HDP ⁽⁶⁾
2003	2 801		1,3		0,05
2004	3 058	9,16	1,5	15,38	0,05
2005	3 258	6,55	2,9	93,33	0,09
2006	3 507	7,65	7,7	165,52	0,22
2007	3 840	9,50	10,4	35,06	0,27
2008	4 024	4,79	14,6	40,38	0,36
2009	3 930	-2,33	20,9	43,15	0,53
2010	3 963	0,82	19,1	-8,61	0,48
2011	4 034	1,80	22,3	16,75	0,55
2012	4 060	0,65	24,5	9,87	0,60
2013	4 098	0,94	26,8	9,39	0,65
2014	4 314	5,26	27,6	2,99	0,64
2015	4 596	6,54	26,4	-4,35	0,57
2016	4 768	3,75	21,3	-19,32	0,45
2017	5 045	5,81	19,7	-7,51	0,39

⁽¹⁾ Ratio of debt of regions to GDP; ⁽²⁾ GDP (in billions CZK); ⁽³⁾ GDP growth rate (in %); ⁽⁴⁾ Regional debt (in billions CZK); ⁽⁵⁾ Czech Republic's debt growth rate (in %); ⁽⁶⁾ Ratio of debt of regions to GDP (in %). Zdroj: Statistické ročenky ČR, Ministerstvo financí ČR, vlastní výpočet.

4.1.5 Podíl dluhu krajů ČR na veřejném dluhu

Tabulka č. 5 zobrazuje vývoj podílu dluhu krajů včetně jimi zřízených příspěvkových organizací na veřejném dluhu v letech 2003 – 2017 a meziroční tempa růstu veřejného dluhu a dluhu krajů ČR. Je vidět, že podíl dluhu krajů na veřejném dluhu rostl až do roku 2009. Následující roky docházelo ke kolísání. Od roku 2012 do roku 2014 docházelo k růstu podílu dluhu krajů ČR na veřejném dluhu. Od následujícího roku došlo k poklesu, tento pokles byl způsoben klesáním zadluženosti

krajů ČR. V roce 2017 tvořil podíl dluhu krajů ČR na veřejném dluhu 1,12 %. Z tabulky č. 5 je možné vidět, že i když se jedná o dluh krajů ČR včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací tak se na veřejném dluhu podílel pouze minimálně.

Tabulka 5: Podíl dluhu krajů na veřejném dluhu ⁽¹⁾

	Veřejný dluh v (mld. Kč) ⁽²⁾	Tempo růstu veřejného dluhu (v %) ⁽³⁾	Dluh krajů vč. jimi zřízených příspěvkových organizací (v mld. Kč) ⁽⁴⁾	Tempo růstu dluhu krajů (v %) ⁽⁵⁾	Poměr dluhu krajů k veřejnému dluhu (v %) ⁽⁶⁾
2003	795,35		1,3		0,16
2004	873,76	9,86	1,5	15,38	0,17
2005	910,31	4,18	2,9	93,33	0,32
2006	973,15	6,90	7,7	165,52	0,79
2007	1054,68	8,38	10,4	35,06	0,99
2008	1136,82	7,79	14,6	40,38	1,28
2009	1319,06	16,03	20,9	43,15	1,58
2010	1480,17	12,21	19,1	-8,61	1,29
2011	1606,49	8,53	22,3	16,75	1,39
2012	1805,43	12,38	24,5	9,87	1,36
2013	1840,41	1,94	26,8	9,39	1,46
2014	1819,10	-1,16	27,6	2,99	1,52
2015	1836,26	0,94	26,4	-4,35	1,44
2016	1754,88	-4,43	21,3	-19,32	1,21
2017	1749,53	-0,30	19,7	-7,51	1,13

⁽¹⁾ *Ration of debt of regions to public debt;* ⁽²⁾ *Public debt (in billions CZK);* ⁽³⁾ *Public debt growth rate (in %);* ⁽⁴⁾ *Regional debt incl. contributory organizations established by them (in billions CZK);* ⁽⁵⁾ *Regional debt growth rate (in %);* ⁽⁶⁾ *Ratio of debt of regions to public debt (in %).* Zdroj: Státní závěrečné účty ČR, Český statistický úřad, vlastní výpočet.

4.1.6 Podíl dluhu krajů ČR na příjmech krajů ČR

Tabulka č. 6 zobrazuje vývoj poměru dluhu krajů k průměrným příjmům krajů ČR. Podle zákona o rozpočtové odpovědnosti by dluh územních samosprávných celků neměl překročit hranici 60 % průměrných příjmů za poslední 4 roky. V tabulce č. 6 lze vidět, že ve sledovaném období kraje České republiky nepřesahují tuto stanovenou hranici 60 %, a proto by neměl být problém v udržitelnosti veřejných financí krajů České republiky. Nejvyšší podíl dluhu k průměrným příjmům za poslední 4 roky byl v roce 2014, kdy tento poměr činil 19,77 %. Naopak nejmenšího podílu bylo dosaženo v roce 2017, kdy poměr činil necelých 12 %. Tyto hodnoty jsou způsobeny tím, že dluh

v roce 2014 dosáhl svého maxima a od následujícího roku každým rokem klesá a průměrné příjmy naopak každým rokem rostou.

Tabulka 6: Podíl dluhu krajů ČR k průměrným příjmům ⁽¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017
Průměrné příjmy krajů za poslední 4 roky (v mld. Kč) ⁽²⁾	138,09	139,57	145,66	153,59	164,30
Dluh krajů (v mld. Kč) ⁽³⁾	26,8	27,6	26,4	21,3	19,7
Podíl dluhu k příjmům (v %) ⁽⁴⁾	19,41	19,77	18,12	13,87	11,99

⁽¹⁾ Ratio of debt of regions to average revenues; ⁽²⁾ Average revenues of regions over the last 4 years (in billions CZK); ⁽³⁾ Regional debt (in billions CZK); ⁽⁴⁾ Ratio of debt to average revenues (in %). Zdroj: Monitor: územní monitor, Státní závěrečné účty ČR, vlastní výpočet.

4.1.7 Dluh krajů ČR na 1 obyvatele

Tabulka č. 7 a graf č. 2 zobrazují vývoj dluhu krajů ČR na 1 obyvatele. Lze vidět, že dluh na 1 obyvatele roste až do roku 2014, kdy dosáhl dluh svého maxima, na 1 obyvatele činí dluh 2 619 Kč. K výraznému navýšení dluhu na 1 obyvatele došlo v roce 2006, kdy meziroční nárůst dluhu na 1 obyvatele činil přibližně 165 %. Další výrazný nárůst dluhu na 1 obyvatele byl v roce 2009, kdy dluh činil 1 989 Kč na 1 obyvatele, což byl meziroční nárůst o 43 %. Příčinou tohoto navýšení dluhu byla vysoká zadluženost krajů ČR v tomto roce, která byla způsobena přijetím bezúročné půjčky na předfinancování investic, které budou kryty prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie. Následující rok došlo k mírnému snížení na částku 1 813 Kč. Od roku 2015 docházelo k poklesu dluhu na 1 obyvatele, tento pokles byl zapříčiněn poklesem zadluženosti krajů ČR. V roce 2017 činil dluh přibližně 1 857 Kč na 1 obyvatele.

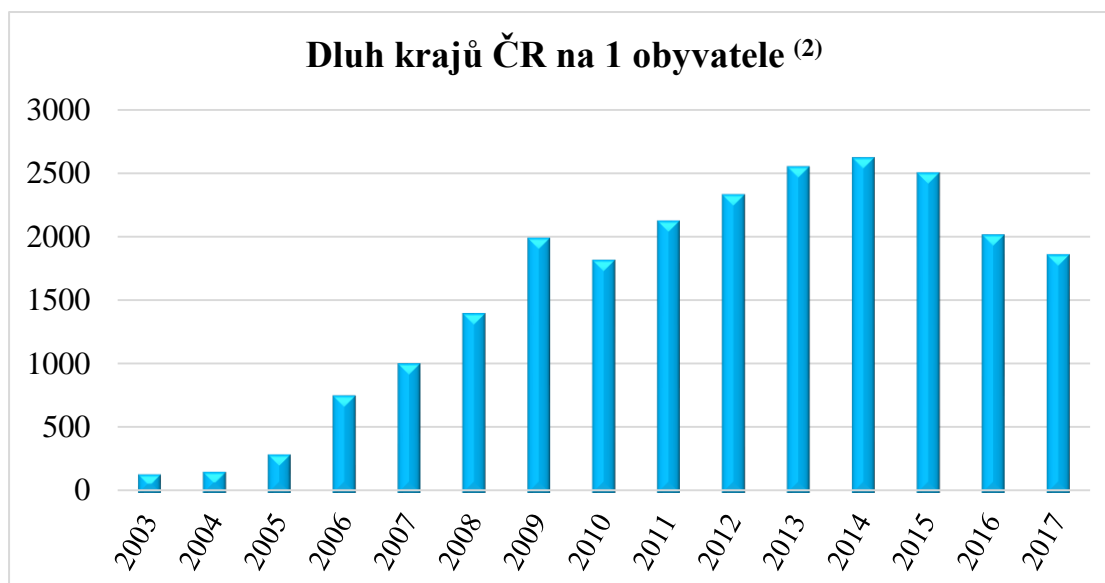
Tabulka 7: Dluh krajů ČR na 1 obyvatele ⁽¹⁾

	Dluh krajů vč. jimi zřízených příspěvkových organizací (v mil. Kč) ⁽²⁾	Počet obyvatel ČR (v mil.) ⁽³⁾	Dluh krajů ČR na 1 obyvatele (v Kč) ⁽⁴⁾
2003	1 300	10,211	127,31
2004	1 500	10,221	146,76
2005	2 900	10,251	282,90
2006	7 700	10,287	748,52
2007	10 400	10,381	1 001,83
2008	14 600	10,468	1 394,73
2009	20 900	10,507	1 989,15
Pokračování tabulky na straně 42			

Pokračování tabulky ze strany 41			
2010	19 100	10,533	1 813,35
2011	22 300	10,505	2 122,80
2012	24 500	10,516	2 329,78
2013	26 800	10,512	2 549,47
2014	27 600	10,538	2 619,09
2015	26 400	10,554	2 501,42
2016	21 300	10,579	2 013,42
2017	19 700	10,610	1 856,74

⁽¹⁾ Ratio of debt of regions per capita; ⁽²⁾ Regional debt incl. contributory organizations established by them (in millions CZK); ⁽³⁾ Population (in millions); ⁽⁴⁾ Debt of regions per capita (in CZK). Zdroj: Český statistický úřad, Státní závěrečné účty ČR, vlastní výpočet.

Graf 2: Dluh krajů ČR na 1 obyvatele (v Kč) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Debt of regions per capita (in CZK); ⁽²⁾ Debt of regions per capita; Zdroj: vlastní zpracování.

4.1.8 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.1

První kapitola výsledkové části byla zaměřena na údaje za všechny kraje dohromady včetně jimi zřízených příspěvkových organizací. Sledovaným obdobím byly roky 2003 – 2017. Zadluženost byla posuzována z pohledu všech krajů ČR dohromady a podává tedy celkový pohled na stav a dynamiku dluhu. Z údajů zjištěných ze Státních závěrečných účtů ČR lze říci, že dluh až do roku 2014 rostl (pouze v roce 2010 došlo k mírnému poklesu o 8,6 % oproti roku 2009), v roce 2014 tedy dosáhl dluh krajů svého maxima 27,6 mld. Kč. Od roku 2015 dluh každým rokem klesal. Od roku 2005 tvořily dluh převážně úvěry, pouze malá část dluhu byla tvořena přijatými návratnými

finančními výpomocemi. Průměrné roční tempo růstu dluhu krajů ČR za období 2003 – 2017 činilo 19,87 %. Výpočtem podílu dluhu krajů na veřejném dluhu bylo zjištěno, že dluhy krajů se na veřejném dluhu podílí pouze minimálně. Ve sledovaném období 2003 – 2017 nedosáhla zadluženost krajů ČR ani 2 % veřejného dluhu ČR. Od roku 2014 dochází dokonce k poklesu podílu dluhu krajů ČR na veřejném dluhu, a to z důvodu poklesu zadluženosti krajů ČR. Výpočet dluhu na 1 obyvatele uvádí, že nejvyšší dluh na 1 obyvatele byl vykázán v roce 2014, kdy dluh na 1 obyvatele činil 2 619 Kč. Od roku 2015 docházelo každým rokem k poklesu dluhu na 1 obyvatele, pokles byl způsoben snižováním dluhu krajů ČR. V roce 2017 činil dluh na 1 obyvatele přibližně 1 857 Kč.

4.2 Analýza jednotlivých krajů ČR

V této části budou analyzovány jednotlivé kraje České republiky bez příspěvkových organizací. Analýza bude provedena pouze na 13 krajích, protože hlavní město Praha je podle Ministerstva financí ČR zařazeno mezi obce. Srovnání bude provedeno za období 2010 – 2017.

4.2.1 Vývoj zadluženosti jednotlivých krajů ČR a meziroční tempa růstu dluhu jednotlivých krajů v letech 2010 - 2017

Údaje o zadluženosti jednotlivých krajů České republiky v letech 2010 – 2017 jsou uvedeny v tabulce č. 8, následuje graf č. 3, kde je zadluženost jednotlivých krajů zobrazena graficky. V grafu č. 3 lze vidět, že nejvyšší zadluženosti dosahuje Olomoucký a Středočeský kraj. Naopak s nejnižším dluhem hospodaří Plzeňský, Jihočeský a Liberecký kraj.

Tabulka č. 8 popisuje vývoj dluhu jednotlivých krajů a meziroční tempa růstu dluhu krajů v letech 2010 – 2017. Z tabulky č. 8 je zřejmé, že nejnižší zadluženost vykazuje Plzeňský kraj, kde byla kromě roku 2014 zadluženost nulová. Naopak nejvyšší dluh je téměř každý rok v Olomouckém kraji. Absolutně nejvyšší dluh byl v roce 2013 v Olomouckém kraji, kdy dosáhl hodnoty 4,33 mld. Kč. V roce 2013 dosáhla zadluženost nejvyšších hodnot v pěti krajích České republiky ze 13 analyzovaných krajů ČR.

Další část tabulky č. 8 obsahuje meziroční tempa růstu dluhu jednotlivých krajů České republiky. Vysoká meziroční tempa růstu vykazuje Jihočeský, Karlovarský a Ústecký kraj.

V tabulce č. 8 lze vidět, že zadluženost Jihočeského kraje v letech 2010 – 2017 částečně kolísala, v roce 2011 došlo ke snížení zadluženosti na částku 257,73 mil. Kč. Následující dva roky zadluženost rostla, v roce 2013 dosáhla svého dosavadního maxima (1,1 mld. Kč). Od roku 2014 docházelo každý rok ke snižování zadluženosti Jihočeského kraje. V roce 2017 byla zadluženost Jihočeského kraje nulová.

Plzeňský kraj měl ve sledovaném období každý rok dluh nulový, kromě roku 2014. V tomto roce dosáhl dluh hodnoty 165,17 mil. Kč. Jednalo se o investiční úvěr, který si vzal Plzeňský kraj na předfinancování silničních staveb. Následující rok 2015 došlo k získání peněz z dotací EU a kraj měl opět dluh nulový.

Zadluženost Karlovarského kraje ve sledovaném období rostla až do roku 2013, kdy dosáhla svého maxima, tj. 1,42 mld. Kč. Dluh sice každým rokem rostl, ale meziroční tempo růstu se snižovalo, v roce 2013 došlo k nárůstu dluhu pouze o 6 %. Od roku 2014 zadluženost Karlovarského kraje postupně klesala. V roce 2017 činil dluh Karlovarského kraje 316,35 mil Kč což je výrazný pokles oproti roku 2013.

V tabulce č. 8 lze také vidět vývoj zadluženosti Ústeckého kraje, vyplývá z ní, že největší meziroční tempo růstu bylo v roce 2011, kdy došlo k největšímu nárůstu dluhu (přibližně o 412 %). V absolutní hodnotě se jedná o nárůst přibližně o 1 372 mil. Kč. Tento výrazný nárůst byl způsoben přijetím úvěru, který byl použit na financování odstranění povodňových škod, odstranění havarijních stavů a na investiční potřeby. Následující roky docházelo k růstu dluhu pomalým tempem. Největší dluh byl v roce 2013 (2 146,5 mil. Kč), od roku 2014 docházelo k poklesu dluhu Ústeckého kraje.

Zadluženost Středočeského kraje se vyvíjela v letech 2010 – 2017 poměrně nevýrazně. Je zřejmé, že dluh se ve Středočeském kraji měnil pomalým tempem. Ve Středočeském kraji docházelo od roku 2011 každým rokem k poklesu dluhu, a proto průměrné roční tempo růstu dluhu bylo - 3,37 %. Dluh sice od roku 2011 klesal, ale i přes každoroční pokles byl dluh v roce 2017 vysoký, dosahoval částky 2 335 mil. Kč.

V grafu č. 3 lze vidět, že zadluženost Libereckého kraje není tak vysoká jako v jiných krajích. Nejvyšší dluh byl v roce 2013, dosáhl částky 1 088,9 mil. Kč. Od roku 2014 dluh Libereckého kraje klesal. V roce 2016 došlo k výraznému poklesu dluhu Libereckého kraje, tento pokles byl způsoben mimořádným složením splátky jistiny.

Z údajů z Královéhradeckého kraje lze vidět, že dluh ve sledovaném období dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2011 (1 208,94 mil. Kč). Od následujícího roku

zadluženost Královéhradeckého kraje klesala. Meziroční pokles se od roku 2012 zvyšoval. Největší meziroční pokles byl v roce 2017, kdy se dluh snížil přibližně o 36 %. Královéhradecký kraj patří mezi poměrně málo zadlužené kraje, v roce 2017 dosáhl dluh hodnoty 287,17 mil. Kč, čímž se tento kraj zařadil mezi tři nejméně zadlužené kraje České republiky.

V Pardubickém kraji se zadluženost vyvíjela ve sledovaném období následovně. Od roku 2010 do roku 2013 zadluženost postupně klesala, naopak v roce 2014 došlo ke zvýšení dluhu Pardubického kraje na částku 2,058 mld. Kč, od následujícího roku docházelo opět k poklesu zadluženosti. Od roku 2013 se v Pardubickém kraji nenavýšila položka úvěrů, poslední úvěr byl získán v roce 2013. V následujících letech docházelo pouze ke splacení dříve získaných úvěrů. Úvěry získané v letech 2005, 2007 a 2013 byly použity na financování oprav silnic, oddlužení nemocnic a infrastrukturu Pardubického kraje.

Zadluženost kraje Vysočina v letech 2010 – 2017 poměrně kolísala. Nejvyšší hodnota dluhu byla v roce 2015, kdy dluh dosáhl částky 1 345,26 mil. Kč. Nejvyšší meziroční tempo růstu bylo v roce 2015, tento nárůst byl způsoben čerpáním kontokorentního úvěru ve výši 782 mil. Kč. Naopak největší meziroční pokles byl v roce 2016, kdy meziroční pokles činil přibližně 42 %, v roce 2016 došlo k výraznému splacení kontokorentního úvěru.

V Jihomoravském kraji rostl dluh až do roku 2014. Od roku 2015 začala zadluženost postupně klesat. Meziroční pokles se pohyboval přibližně okolo 4 – 6 %. Naopak nejvyšší tempo růstu bylo v roce 2013, kdy došlo k nárůstu dluhu o 44 % oproti předchozímu roku.

Z údajů uvedených v tabulce č. 8 vyplývá, že zadluženost Olomouckého kraje rostla až do roku 2013, kdy dluh dosáhl hodnoty 4 325, 93 mil. Kč. Zadluženost sice do roku 2013 rostla, ale meziroční tempa růstu se každým rokem snižovala. Od roku 2014 docházelo k poklesu zadluženosti, meziročně přibližně o 4 %. Olomoucký kraj je od roku 2012 nejzadluženějším krajem České republiky. Pouze v roce 2010 a v roce 2011 vykázal vyšší dluh Středočeský kraj. Za posledních několik let se dluh nezvyšoval, nedošlo k žádnému novému dlouhodobému úvěru, pouze se současné úvěry splácely. Výši závazků velmi ovlivňuje revolvingový úvěr, který je využíván k předfinancování investic dotovaných z fondů Evropské unie. Nejvyšší hodnoty dluhu má Olomoucký

kraj u Evropské investiční banky, kde dosahuje hodnota všech úvěrů 3,9 mld. Kč, poslední úvěr byl čerpán v roce 2013. Největší částky investoval kraj na opravy zničených silnic a na předfinancování projektů, které jsou realizovány v rámci Regionálního operačního programu Střední Morava.

Ve Zlínském kraji dluh mezi roky 2010 a 2011 poklesl přibližně o 5,12 %. Od následujícího roku docházelo k nárůstu zadluženosti. Dluh rostl až do roku 2014, kdy dosáhl hodnoty 2,36 mld. Kč. Od roku 2015 docházelo k poklesu dluhu přibližně o 4,5 %.

V grafu č. 3 lze vidět, že zadluženost Moravskoslezského kraje rostla až do roku 2015, kdy dosáhla nejvyšší hodnoty (tj. 3 863,78 mil. Kč). Během let 2010 – 2014 docházelo přibližně ke stejnému meziročnímu tempu růstu dluhu (meziroční tempo růstu se pohybovalo okolo 22 %). V roce 2015 došlo k meziročnímu nárůstu dluhu o 45 % a v roce 2016 došlo naopak k meziročnímu poklesu o 45 %. Tento nárůst a následný pokles dluhu Moravskoslezského kraje byl způsoben předfinancováním projektů, které byly spolufinancovány z evropských finančních zdrojů. Z toho tedy vyplývá, že nárůst o 45 % byl pouze účelový, následující rok došlo k poklesu o 45 %, což bylo zapříčiněno přijetím evropské dotace.

Z uvedených údajů vyplývá, že nejvyšší dluh ve sledovaném období vykazují téměř všechny kraje v roce 2013 nebo 2014. V roce 2014 byl i celkový dluh za všechny kraje včetně jimi zřízených příspěvkových organizací nejvyšší (viz graf č. 1). Nejméně zadluženým krajem je kraj Plzeňský, naopak nejvyšší dluh vykazuje Olomoucký kraj. Z grafu č. 3 lze vidět, že téměř ve všech krajích zadluženost od roku 2014 klesá, což je shodné se zadlužeností všech krajů ČR dohromady, jak uvádí graf č. 1. Výjimkou je pouze kraj Vysočina, kde došlo k mimořádnému čerpání kontokorentního úvěru. Druhým krajem, který klesající trend od roku 2014 nepotvrzuje, je kraj Moravskoslezský, kde je příčinou předfinancování investice, která byla následující rok spolufinancována z evropských finančních zdrojů.

Při porovnání vývoje zadluženosti krajů ČR jako celku s porovnáním vývoje zadluženosti jednotlivých krajů v letech 2010 – 2017 lze říci, že zadluženost Jihomoravského kraje se vyvíjela téměř totožně jako zadluženost všech krajů ČR dohromady. Jihomoravský kraj ovšem vykazoval vyšší meziroční tempa růstu dluhu než

kraje jako celek. Podobný vývoj zadluženosti jako vykazaly všechny kraje ČR v kapitole 4.1 vykázal i Zlínský kraj.

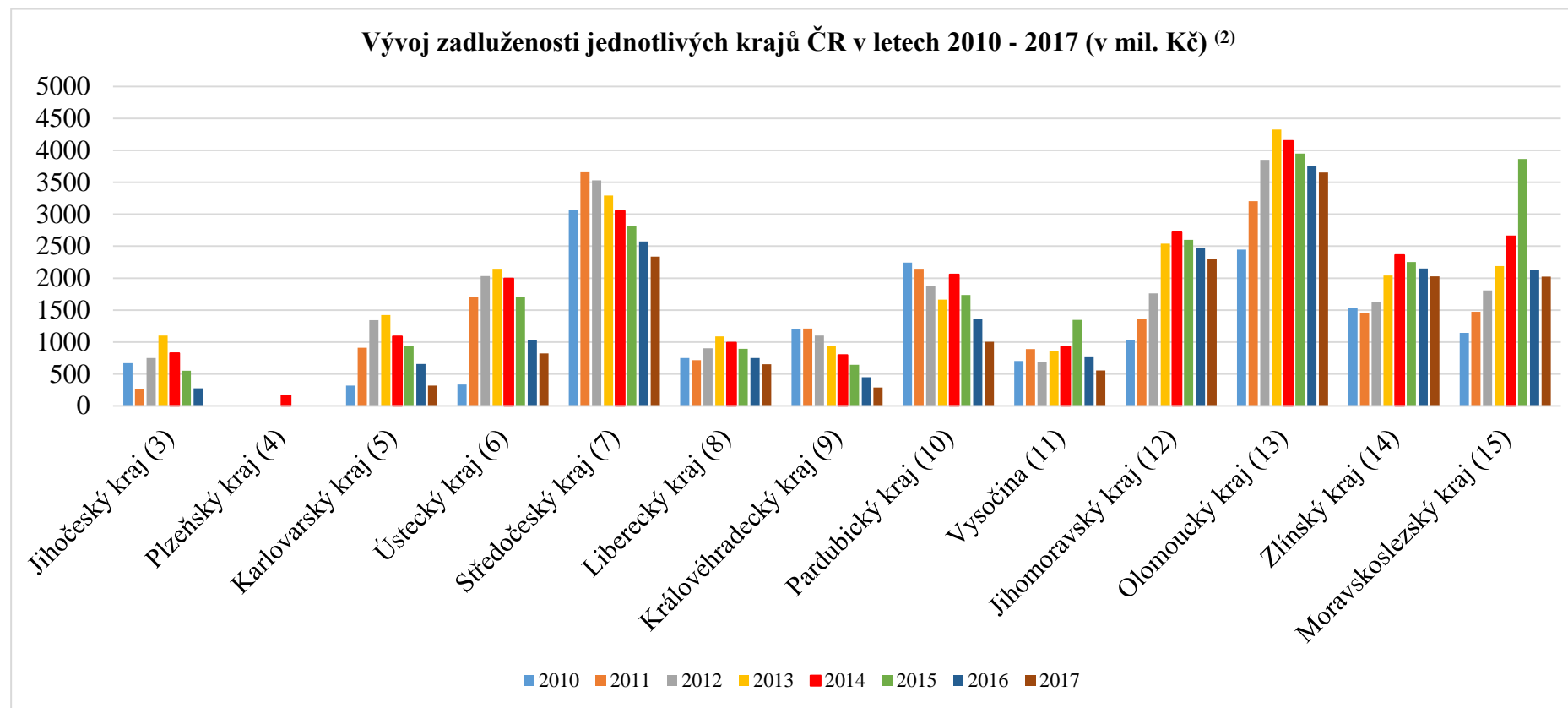
Tabulka 8: Vývoj zadluženosti a meziročního tempa růstu dluhu jednotlivých krajů ČR ⁽¹⁾

Dluh (v mil. Kč) ⁽²⁾	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj ⁽³⁾	668,03	257,73	750,00	1 100,00	825,00	550,00	275,00	0
Plzeňský kraj ⁽⁴⁾	0	0	0	0	165,17	0	0	0
Karlovarský kraj ⁽⁵⁾	315,67	908,76	1 340,79	1 421,42	1 089,58	936,82	657,66	316,35
Ústecký kraj ⁽⁶⁾	332,85	1 704,82	2 030,58	2 146,50	1 994,70	1 712,38	1 030,68	820,89
Středočeský kraj ⁽⁷⁾	3 073,04	3 669,13	3 532,43	3 292,94	3 053,46	2 813,97	2 574,48	2 335,00
Liberecký kraj ⁽⁸⁾	749,97	716,22	900,08	1 088,90	992,03	895,15	748,28	651,40
Královéhradecký kraj ⁽⁹⁾	1 202,05	1 208,94	1 099,67	937,17	794,03	642,16	449,67	287,17
Pardubický kraj ⁽¹⁰⁾	2 243,18	2 146,43	1 872,27	1 662,61	2 058,20	1 733,79	1 369,38	1 004,97
Vysočina ⁽¹¹⁾	701,29	887,96	681,82	860,82	927,33	1 345,26	776,04	555,74
Jihomoravský kraj ⁽¹²⁾	1 028,00	1 361,00	1 763,00	2 540,00	2 720,00	2 600,00	2 471,03	2 298,39
Olomoucký kraj ⁽¹³⁾	2 447,91	3 204,16	3 854,67	4 325,93	4 148,96	3 948,18	3 755,15	3 654,27
Zlínský kraj ⁽¹⁴⁾	1 537,64	1 458,94	1 631,62	2 038,99	2 364,28	2 251,65	2 152,13	2 029,02
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁵⁾	1 141,01	1 472,13	1 805,72	2 187,18	2 656,08	3 863,78	2 125,00	2 024,89
Řetězový index ⁽¹⁶⁾								
Jihočeský kraj		0,3858	2,91	1,4667	0,75	0,6667	0,5	0
Plzeňský kraj						0		
Karlovarský kraj		2,879	1,475	1,06	0,767	0,86	0,702	0,481
Ústecký kraj		5,12	1,19	1,06	0,93	0,86	0,6	0,8
Středočeský kraj		1,19	0,96	0,93	0,93	0,92	0,91	0,91
Liberecký kraj		0,95	1,26	1,21	0,91	0,9	0,84	0,87
Královéhradecký kraj		1,01	0,91	0,85	0,85	0,81	0,7	0,64

Pardubický kraj		0,96	0,87	0,89	1,24	0,84	0,79	0,73
Vysočina		1,27	0,77	1,26	1,08	1,45	0,58	0,72
Jihomoravský kraj		1,32	1,3	1,44	1,07	0,96	0,95	0,93
Olomoucký kraj		1,31	1,2	1,12	0,96	0,95	0,95	0,97
Zlínský kraj		0,95	1,12	1,25	1,16	0,95	0,96	0,94
Moravskoslezský kraj		1,29	1,23	1,21	1,21	1,45	0,55	0,95
Meziroční tempo růstu v % ⁽¹⁷⁾								
Jihočeský kraj		-61,41	191	46,67	-25	-33,33	-50	-100
Plzeňský kraj						-100		
Karlovarský kraj		187,883	47,541	6,014	-23,346	-14,02	-29,799	-51,898
Ústecký kraj		412,2	19,11	5,71	-7,07	-14,15	-39,81	-20,35
Středočeský kraj		19,4	-3,73	-6,78	-7,27	-7,84	-8,51	-9,3
Liberecký kraj		-4,5	25,67	20,98	-8,9	-9,77	-16,41	-12,95
Královéhradecký kraj		0,57	-9,04	-14,78	-15,27	-19,13	-29,98	-36,14
Pardubický kraj		-4,31	-12,77	-11,2	23,79	-15,76	-21,02	-26,61
Vysočina		26,62	-23,21	26,25	7,73	45,07	-42,31	-28,39
Jihomoravský kraj		32,39	29,54	44,07	7,09	-4,41	-4,96	-6,99
Olomoucký kraj		30,89	20,3	12,23	-4,09	-4,84	-4,89	-2,69
Zlínský kraj		-5,12	11,84	24,97	15,95	-4,76	-4,42	-5,72
Moravskoslezský kraj		29,02	22,66	21,13	21,44	45,47	-45	-4,71

⁽¹⁾ Development of debt and annual growth rate of debt of individual regions of the Czech Republic; ⁽²⁾ Debt (in millions CZK); ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region; ⁽¹⁶⁾ Chain index; ⁽¹⁷⁾ Annual growth rate of debt in %. Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

Graf 3: Vývoj zadluženosti jednotlivých krajů v letech 2010 - 2017 (v mil. Kč) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Development of debt of individual regions of the Czech Republic in 2010 – 2017 (in millions CZK); ⁽²⁾ Development of debt of individual regions of the Czech Republic in 2010 – 2017 (in millions CZK); ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region. Zdroj: vlastní zpracování.

4.2.2 Průměrné roční tempo růstu

Následující tabulka č. 9 zobrazuje průměrné roční tempo růstu zadluženosti jednotlivých krajů ČR v období 2010 – 2017. V Jihočeském kraji bylo analyzováno období 2010 – 2016, protože v roce 2017 byl dluh nulový, a proto by došlo ke zkreslení výsledku. Plzeňský kraj, který vykazoval kromě roku 2014 nulovou zadluženost, byl z tohoto výpočtu vynechán.

Z tabulky č. 9 je vidět, že nejvyšší průměrné roční tempo růstu dluhu vykázal Ústecký kraj, kde činilo průměrné roční tempo růstu dluhu necelých 12 %. Druhým krajem s nejvyšším průměrným ročním tempem růstu dluhu byl kraj Jihomoravský, kde průměrné roční tempo růstu dosáhlo 10,58 %. Naopak nejnižší průměrné roční tempo růstu dluhu bylo v Královéhradeckém kraji, kde došlo k poklesu o 16,39 %. Tento výsledek byl způsoben tím, že v Královéhradeckém kraji dluh ve sledovaném období každý rok klesal, pouze v roce 2011 došlo k mírnému nárůstu o 0,57 %. Nepatrné průměrné roční tempo růstu vykazuje Karlovarský kraj, konkrétně 0,03 %.

Ve sledovaném období vykázalo 6 krajů ČR, že jejich průměrné roční tempo růstu dluhu bylo záporné. Nejvýraznější průměrný roční pokles byl v Královéhradeckém kraji, kde činilo průměrné roční tempo růstu dluhu -16,39 %. Druhým krajem s nejvyšším průměrným ročním poklesem dluhu je Jihočeský kraj (-12 %), následuje kraj Pardubický (-9,55 %), Středočeský (-3,38 %), Vysočina (-2,87 %) a Liberecký kraj, kde bylo průměrné roční tempo růstu dluhu ve sledovaném období -1,75 %.

Dojde-li k porovnání průměrného ročního tempa růstu dluhu jednotlivých krajů a všech krajů ČR dohromady ze subkapitoly 4.1.3, nejvíce se průměrnému ročnímu tempu růstu dluhu krajů ČR přibližuje Ústecký kraj, kde činilo průměrné roční tempo růstu dluhu necelých 12 % a průměrné roční tempo růstu dluhu všech krajů ČR bylo 19,87 %. Naopak k největšímu rozdílu došlo v Královéhradeckém kraji, kde průměrně dluh pokles každý rok o 16,39 %.

Tabulka 9: Průměrné roční tempo růstu dluhu jednotlivých krajích za období 2010 – 2017 ⁽¹⁾

	Průměrné roční tempo růstu dluhu v % ⁽²⁾
Jihočeský kraj ⁽³⁾	-12
Plzeňský kraj ⁽⁴⁾	
Karlovarský kraj ⁽⁵⁾	0,03
Ústecký kraj ⁽⁶⁾	11,94
Středočeský kraj ⁽⁷⁾	-3,38
Liberecký kraj ⁽⁸⁾	-1,75
Královéhradecký kraj ⁽⁹⁾	-16,39
Pardubický kraj ⁽¹⁰⁾	-9,55
Vysočina ⁽¹¹⁾	-2,87
Jihomoravský kraj ⁽¹²⁾	10,58
Olomoucký kraj ⁽¹³⁾	5,14
Zlínský kraj ⁽¹⁴⁾	3,53
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁵⁾	7,43

⁽¹⁾ Average annual growth rate of debt of individual regions in 2010 – 2017; ⁽²⁾ Average annual debt growth rate in %; ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region; Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

4.2.3 Podíl dluhu jednotlivých krajů k průměrným příjmům

Následující tabulka č. 10 uvádí podíl dluhu jednotlivých krajů k jejich průměrným příjmům za poslední 4 roky. Analýza je provedena za období 2013 – 2017. Z tabulky č. 10 lze vidět, že podíl dluhu krajů k jejich průměrným příjmům za poslední 4 roky nepřekračuje v žádném z krajů ČR hranici 60 %, která je stanovena v zákoně o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Nejnižší podíl dluhu k příjmům vykazuje kraj Plzeňský, který kromě roku 2014 měl nulový dluh. Naopak nejvyšší podíl dluhu k příjmům vykazuje kraj Olomoucký, který se rovněž řadí k nejvíce zadluženým krajům na území ČR. V Olomouckém kraji se tento podíl pohybuje v rozmezí 31 – 45 %. Olomoucký kraj je tedy krajem České republiky, kde dluh tvoří největší podíl na jeho průměrných příjmech, z tabulky č. 10 lze ovšem vidět, že tento pokles každým rokem klesá. V tabulce je vidět, že podíl dluhu k průměrným příjmům téměř ve všech krajích klesá. Výjimkou je pouze kraj Pardubický, Moravskoslezský a kraj Vysočina.

V Pardubickém kraji došlo ke zvýšení podílu dluhu k příjmům v roce 2014. Také kraj Vysočina vykazuje navýšení podílu v roce 2014 a v roce 2015, k tomuto navýšení došlo z důvodu zvýšení dluhu kraje v tomto roce. Moravskoslezský kraj také vykazuje nárůst podílu dluhu k průměrným příjmům v roce 2014 a 2015. Všechny ostatní kraje vykazují od roku 2013 pokles tohoto podílu.

Tabulka 10: Podíl dluhu k příjmům (v %) ⁽¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj ⁽²⁾	10,54	7,69	4,83	2,30	0,00
Plzeňský kraj ⁽³⁾	0,00	1,79	0,00	0,00	0,00
Karlovarský kraj ⁽⁴⁾	26,87	20,60	17,10	11,39	5,18
Ústecký kraj ⁽⁵⁾	16,54	15,68	13,18	7,48	5,68
Středočeský kraj ⁽⁶⁾	18,76	16,95	14,84	12,82	10,76
Liberecký kraj ⁽⁷⁾	15,87	14,57	12,48	9,96	8,18
Královéhradecký kraj ⁽⁸⁾	10,37	8,77	6,75	4,46	2,64
Pardubický kraj ⁽⁹⁾	21,36	26,11	20,69	15,43	10,57
Vysočina ⁽¹⁰⁾	9,19	10,22	14,25	7,83	5,21
Jihomoravský kraj ⁽¹¹⁾	16,67	17,38	15,98	14,46	12,55
Olomoucký kraj ⁽¹²⁾	44,88	42,59	38,51	34,57	31,21
Zlínský kraj ⁽¹³⁾	23,70	27,40	25,23	23,01	20,28
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁴⁾	13,33	15,87	22,32	11,56	10,32

⁽¹⁾ Ratio of debt to revenues (in %); ⁽²⁾ South Bohemian Region; ⁽³⁾ Pilsen Region; ⁽⁴⁾ Carlsbad Region; ⁽⁵⁾ Usti region; ⁽⁶⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁷⁾ Liberec Region; ⁽⁸⁾ Hradec Králové Region; ⁽⁹⁾ Pardubice Region; ⁽¹⁰⁾ Vysočina Region; ⁽¹¹⁾ South Moravian Region; ⁽¹²⁾ Olomouc Region; ⁽¹³⁾ Zlín Region; ⁽¹⁴⁾ Moravian-Silesian Region. Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

4.2.4 Dluh na 1 obyvatele

Následující graf č. 4 zobrazuje vývoj dluhu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích v letech 2010 – 2017. Z grafu č. 4 je vidět, že nejvyšší dluh na 1 obyvatele jednoznačně vykazuje Olomoucký kraj. V roce 2013 v Olomouckém kraji dosáhl dluh na 1 obyvatele hodnoty 6 798 Kč, což byla ve sledovaném období nejvyšší hodnota. Naopak nejmenší dluh na 1 obyvatele byl v Plzeňském kraji, a to díky nulové zadluženosti ve všech letech kromě roku 2014. Druhým krajem s nejnižším dluhem na 1 obyvatele je kraj Jihočeský.

Vývoj dluhu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích téměř kopíruje vývoj zadluženosti jednotlivých krajů České republiky.

Největší meziroční tempo růstu dluhu na 1 obyvatele bylo 417 % v Ústeckém kraji, druhé nejvyšší meziroční tempo růstu bylo 190 %, konkrétně v Jihočeském kraji

v roce 2012 a v Karlovarském kraji v roce 2011. V Jihočeském kraji došlo ke zvýšení dluhu z 405 Kč na 1 obyvatele na 1 178 Kč na 1 obyvatele. Tento výrazný nárůst byl způsoben poklesem dluhu Jihočeského kraje v roce 2011 a následným zvýšením v roce 2012. V Karlovarském kraji se jednalo o nárůst z 398 Kč na 2 059 Kč na 1 obyvatele.

V Karlovarském kraji docházelo až do roku 2013 každý rok k růstu dluhu na 1 obyvatele, od roku 2014 dluh na 1 obyvatele postupně klesal. Meziroční pokles se postupně navyšoval, v roce 2017 došlo k poklesu o 50 % oproti roku 2016. Při porovnání hodnot dluhu na 1 obyvatele s průměrnými hodnotami se Karlovarský kraj řadí ke krajům, kde téměř každý rok byl dluh nad průměrnou hodnotou. Pouze v roce 2010 a v roce 2017 Karlovarský kraj vykázal dluh na 1 obyvatele nižší, než byla průměrná hodnota v daném roce za všechny kraje.

V Ústeckém kraji došlo v roce 2011 k výraznému nárůstu dluhu na 1 obyvatele o 417 %, což je v absolutní hodnotě o 1 660 Kč na 1 obyvatele. Tento nárůst byl způsoben zvýšením zadluženosti Ústeckého kraje o 412 % oproti roku 2010. Výrazný nárůst zadluženosti byl způsoben přijetím úvěru, který byl použit na financování odstranění povodňových škod, odstranění havarijních stavů a na investiční potřeby. Ústecký kraj ve sledovaném období vykazoval téměř každý rok hodnoty dluhu na 1 obyvatele nižší, než byla průměrná hodnota. V letech 2011 – 2013 se dluh na 1 obyvatele v Ústeckém kraji pohyboval okolo průměrné hodnoty za daný rok.

Ve Středočeském kraji došlo k meziročnímu navýšení dluhu na 1 obyvatele pouze v roce 2011, od následujícího roku docházelo každoročně k poklesu. Meziroční pokles se každým rokem zvyšoval, v roce 2017 pokles dluh na 1 obyvatele o 10 % v porovnání s rokem 2016.

Liberecký kraj vykazuje každým rokem dluh na 1 obyvatele přibližně okolo 2 000 Kč na 1 obyvatele. Od roku 2014 docházelo k poklesu dluhu na 1 obyvatele. Hodnoty dluhu na 1 obyvatele v Libereckém kraji byly každý rok nižší než průměrné hodnoty vypočítané v daném roce za všechny kraje ČR.

V Královéhradeckém kraji došlo v roce 2011 k mírnému nárůstu dluhu na 1 obyvatele, konkrétně o 0,75 %. Od následujícího roku docházelo každý rok k poklesu dluhu na 1 obyvatele. Meziroční pokles dluhu na 1 obyvatele se každým rokem zvyšoval, v roce 2017 byl pokles o 36 % v porovnání s rokem 2016. Královéhradecký kraj vykazoval pouze v roce 2010 a 2011 hodnoty dluhu na 1 obyvatele vyšší, než byly

průměrné hodnoty dluhu na 1 obyvatele za všechny kraje ČR v jednotlivých letech. Od roku 2012 byl dluh na 1 obyvatele v Královéhradeckém kraji vždy nižší, než byl průměr.

Pardubický kraj vykazoval každoročně pokles dluhu na 1 obyvatele, pouze v roce 2014 došlo k nárůstu o 23 % oproti roku 2013. Od následujícího roku docházelo opět k poklesu dluhu, meziroční pokles se každým rokem zvyšoval. Pardubický kraj dosáhl každý rok vyšší hodnoty dluhu na 1 obyvatele, než byl průměr v daném roce.

V letech 2010 – 2017 docházelo v kraji Vysočina k výkyvům ve vývoji dluhu na 1 obyvatele. K výraznému nárůstu došlo v roce 2015, přibližně se jednalo o nárůst o 45 % oproti předchozímu roku. Následující rok došlo k poklesu o 42 %. Tento výkyv byl způsoben čerpáním kontokorentního úvěru v roce 2015 ve výši 782 mil. Kč, následující rok došlo k významnému splacení kontokorentního úvěru. Čerpání kontokorentního úvěru v roce 2015 zvýšilo hodnotu dluhu na 1 obyvatele nad průměrnou hodnotu daného roku, která byla 2 529,14 Kč na 1 obyvatele. Všechny ostatní roky za sledované období byl dluh na 1 obyvatele vždy nižší, než byla průměrná hodnota v příslušném roce.

V Jihomoravském kraji dluh na 1 obyvatele rostl až do roku 2014, ovšem v roce 2014 dluh vzrostl pouze o 6 % v porovnání s rokem 2013. Od roku 2015 docházelo k meziročnímu poklesu. Meziroční pokles se pohyboval každým rokem přibližně okolo 5 %. Dluh na 1 obyvatele v Jihomoravském kraji se každý rok pohyboval pod průměrnou hodnotou dluhu na 1 obyvatele. Výjimkou jsou pouze roky 2016 a 2017, kdy byla hodnota dluhu na 1 obyvatele v Jihomoravském kraji vyšší než průměrná hodnota dluhu na 1 obyvatele v daném roce.

Olomoucký kraj dosahoval téměř každoročně nejvyššího dluhu na 1 obyvatele. Pouze v roce 2011 byl dluh na 1 obyvatele vyšší v Pardubickém kraji. Do roku 2013 docházelo k nárůstu dluhu, od následujícího roku dluh na 1 obyvatele klesal. Nejvyšší dluh na 1 obyvatele byl v roce 2013, konkrétně 6 798 Kč. V Olomouckém kraji bylo každý rok dosaženo vyšší hodnoty dluhu na 1 obyvatele, než byla průměrná hodnota dluhu na 1 obyvatele v daném roce.

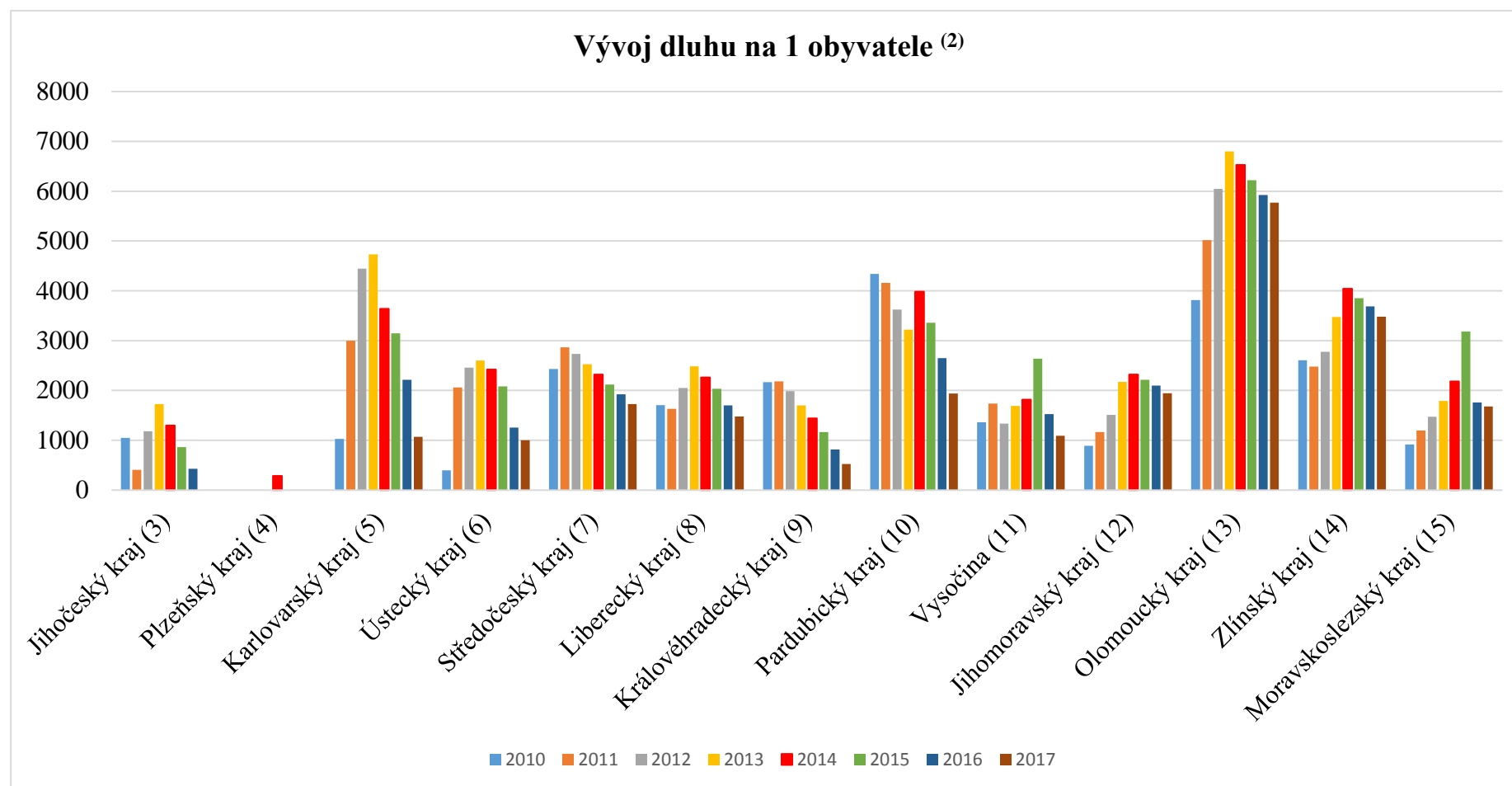
Nejvyšší dluh na 1 obyvatele ve Zlínském kraji byl ve sledovaném období vykázan v roce 2014, kdy dluh dosáhl hodnoty 4 040 Kč na 1 obyvatele. Od roku 2015 docházelo každý rok k mírnému poklesu přibližně o 4 – 5 % za rok. Dluh na

1 obyvatele ve Zlínském kraji každý rok převyšoval průměrné hodnoty dluhu na 1 obyvatele.

V posledním analyzovaném kraji dluh na 1 obyvatele nejdříve rostl, a to až do roku 2015, kdy dosáhl částky 3 185 Kč na 1 obyvatele. V roce 2015 došlo také k nejvyššímu meziročnímu tempu růstu dluhu na 1 obyvatele, konkrétně o 46 %, následující rok došlo k téměř stejnému poklesu, tzn. o 45 %. Tento nárůst a následný pokles byl způsoben nárůstem a poklesem dluhu Moravskoslezského kraje. Moravskoslezský kraj vykazoval každým rokem nižší hodnoty dluhu na 1 obyvatele, než byl průměr v příslušném roce. Pouze v roce 2015 byla hodnota dluhu na 1 obyvatele vyšší než průměrná hodnota v roce 2015. Výkyv dluhu na 1 obyvatele v roce 2015 byl způsoben předfinancováním projektů, které byly spolufinancovány z evropských finančních zdrojů.

Celkové údaje o dluhu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích v letech 2010 – 2017 jsou zpracovány také v tabulce č. 11. Nejvyšší dluh na 1 obyvatele vykazuje Olomoucký kraj, kde dosáhl v roce 2013 částky 6 798 Kč, což byla nejvyšší hodnota ve sledovaném období. Naopak nejnižší dluh na 1 obyvatele byl v Plzeňském kraji, kde byla každý rok kromě roku 2014 nulová zadluženost.

Graf 4: Vývoj dluhu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2017 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Development of debt per capita in 2010 – 2017; ⁽²⁾ Development of debt per capita; ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region. Zdroj: vlastní zpracování.

Tabulka 11: Dluh na 1 obyvatele v jednotlivých krajích v letech 2010 – 2017 ⁽¹⁾

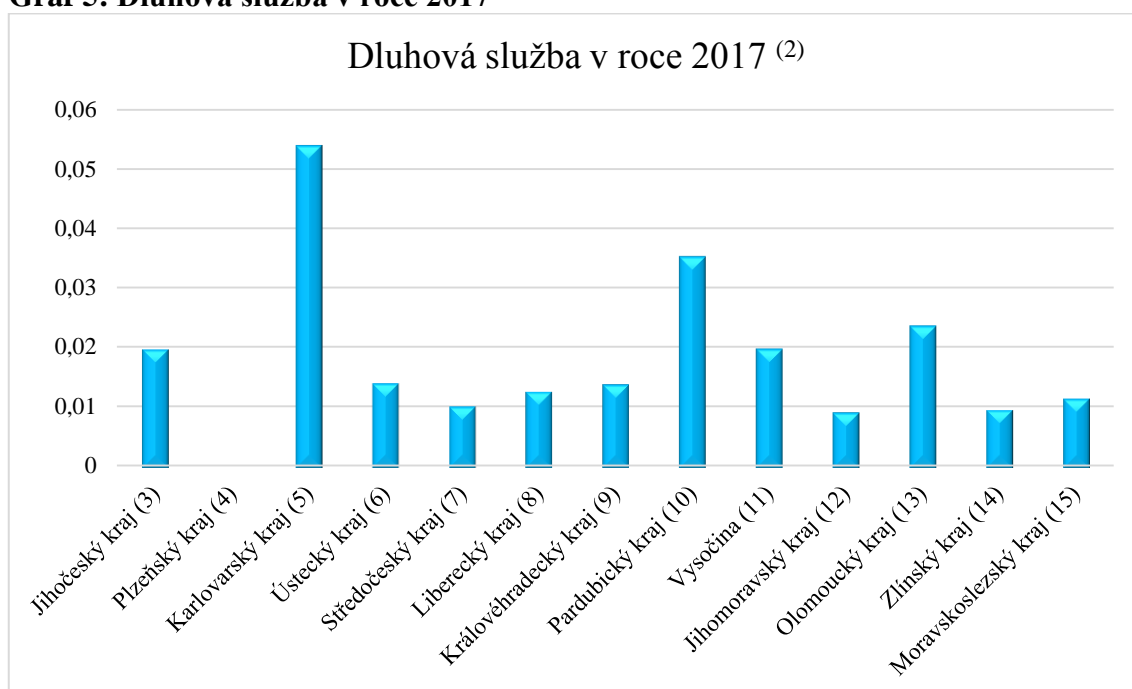
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj ⁽²⁾	1 045,87	405,15	1 178,11	1 727,64	1 294,52	862,29	430,51	-
Plzeňský kraj ⁽³⁾	-	-	-	-	287,18	-	-	-
Karlovarský kraj ⁽⁴⁾	1 026,85	2 997,81	4 444,09	4 733,57	3 640,80	3 145,76	2 216,22	1 069,88
Ústecký kraj ⁽⁵⁾	398,11	2 058,84	2 455,99	2 601,36	2 420,76	2 081,04	1 254,82	999,77
Středočeský kraj ⁽⁶⁾	2 429,36	2 868,03	2 734,51	2 528,53	2 321,53	2 120,78	1 922,71	1 726,06
Liberecký kraj ⁽⁷⁾	1 704,70	1 632,97	2 052,19	2 482,62	2 260,52	2 036,10	1 698,18	1 476,09
Královéhradecký kraj ⁽⁸⁾	2 166,62	2 182,77	1 988,75	1 698,05	1 439,53	1 164,55	816,39	521,10
Pardubický kraj ⁽⁹⁾	4 337,46	4 156,44	3 625,34	3 222,21	3 985,89	3 359,09	2 648,26	1 938,84
Vysočina ⁽¹⁰⁾	1 362,87	1 734,51	1 333,75	1 687,19	1 818,67	2 640,48	1 524,78	1 092,01
Jihomoravský kraj ⁽¹¹⁾	890,31	1 166,93	1 508,58	2 170,80	2 319,14	2 212,72	2 096,20	1 942,51
Olomoucký kraj ⁽¹²⁾	3 814,82	5 017,16	6 045,48	6 797,95	6 526,47	6 220,35	5 923,65	5 771,32
Zlínský kraj ⁽¹³⁾	2 604,58	2 476,85	2 776,31	3 477,73	4 039,70	3 851,11	3 687,06	3 479,97
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁴⁾	917,79	1 196,26	1 472,13	1 790,08	2 181,27	3 184,49	1 756,37	1 679,17
Průměr ⁽¹⁵⁾	1 746,10	2 145,67	2 431,94	2 685,98	2 656,61	2 529,14	1 998,09	1 668,98

⁽¹⁾ Debt per capita in individual regions in 2010 – 2017; ⁽²⁾ South Bohemian Region; ⁽³⁾ Pilsen Region; ⁽⁴⁾ Carlsbad Region; ⁽⁵⁾ Usti region; ⁽⁶⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁷⁾ Liberec Region; ⁽⁸⁾ Hradec Králové Region; ⁽⁹⁾ Pardubice Region; ⁽¹⁰⁾ Vysočina Region; ⁽¹¹⁾ South Moravian Region; ⁽¹²⁾ Olomouc Region; ⁽¹³⁾ Zlín Region; ⁽¹⁴⁾ Moravian-Silesian Region; ⁽¹⁵⁾ Average. Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

4.2.5 Dluhová služba v roce 2017

Graf č. 5 zobrazuje dluhovou službu v roce 2017 v jednotlivých krajích. Z grafu je vidět, že žádný kraj nepřekročil stanovenou hranici 30 % ukazatele dluhové služby. Nejnižší dluhová služba byla v Plzeňském kraji 0 %. Následoval kraj Jihomoravský kraj, který dosáhl dluhové služby ve výši 0,89 %. Naopak nejvyšší podíl dluhové služby na příjmech dosáhl kraj Karlovarský 5,37 %. Dluhová služba byla zrušena na základě Usnesení vlády České republiky ze dne 12. listopadu 2008 č. 1395 o monitoringu obcí a o zrušení usnesení vlády ze dne 14. dubna 2004 č. 346, o Regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby, ale Monitor dluhovou službu stále vykazuje.

Graf 5: Dluhová služba v roce 2017 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Debt service in 2017; ⁽²⁾ Debt service in 2017; ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region. Zdroj: vlastní zpracování.

4.2.6 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.2

Kapitola 4.2 výsledkové části porovnávala jednotlivé kraje ČR v období 2010 – 2017. Analýza byla provedena na 13 krajích ČR, protože hlavní město Praha je podle Ministerstva financí ČR zařazeno mezi obce, a proto do analýzy krajů nebyla Praha zařazena.

Z údajů bylo zjištěno, že nejvyšší dluh vykazuje Olomoucký kraj, kde činí průměrný dluh 3 667,4 mil. Kč. Druhým nejvíce zadluženým krajem byl Středočeský

kraj, kde průměrný dluh za sledované období dosáhl hodnoty 3 043,06 mil. Kč. Naopak nejméně zadluženým krajem byl Plzeňský kraj, kde kromě roku 2014 byla zadluženost nulová. Při porovnání vývoje dluhu jednotlivých krajů a všech krajů dohromady z kapitoly 4.1 byl zjištěn podobný vývoj dluhu u Zlínského kraje (viz graf č. 1 a graf č. 2).

Na základě Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti byla provedena analýza poměru dluhů krajů ČR k jejich průměrným příjmům. Podle zákona je stanovena hranice 60 %, kterou by územní samosprávný celek neměl překročit. Z výsledkové části této práce je zřejmé, že tato hranice 60 % nebyla překročena ani u jednoho z krajů ČR. Dle výsledků, kterých bylo dosaženo je vidět, že poměr dluhu krajů ČR k průměrným příjmům klesá, a proto by neměl vzniknout problém udržitelnosti veřejných financí krajů ČR.

4.3 Konsolidovaný pohled

V této části je analyzována zadluženost jednotlivých krajů včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací a také jsou do této analýzy začleněny obchodní korporace, které kraj zakládá. Srovnání bude provedeno za období 2013 – 2017. Tento konsolidovaný pohled bude porovnáván se zadlužeností jednotlivých krajů, do kterých nebudou zahrnuty příspěvkové organizace ani obchodní korporace, které jednotlivé kraje zakládají, tzn. kapitola 4.2. Konsolidovaný dluh jednotlivých krajů bude porovnáván v prostoru (s jinými kraji) i v čase (mezi jednotlivými roky).

Téměř každý kraj zakládá nějaké obchodní korporace. Nejčastěji se jedná o obchodní korporace v oblasti zdravotnictví, tj. nemocnice. Kraj Vysočina je jediným krajem, který žádnou obchodní korporaci nezakládá.

V příloze č. 3 je uvedena tabulka, která poskytuje přehled obchodních korporací zakládaných jednotlivými kraji České republiky.

4.3.1 Vývoj konsolidovaného dluhu jednotlivých krajů v letech 2013 - 2017

Následující tabulka č. 12 porovnává vývoj konsolidovaného dluhu jednotlivých krajů v letech 2013 – 2017 a meziroční tempa růstu dluhu krajů. Z tabulky vyplývá, že u většiny krajů dochází každým rokem k poklesu konsolidovaného dluhu.

V Jihočeském kraji dochází ve sledovaném období každým rokem k meziročnímu poklesu konsolidovaného dluhu. Tento každoroční pokles je způsoben poklesem všech částí konsolidovaného dluhu, tj. poklesem nekonsolidovaného dluhu,

poklesem dluhu příspěvkových organizací zřizovaných Jihočeským krajem a také poklesem obchodních korporací zakládaných Jihočeským krajem.

Plzeňský kraj vykazuje v roce 2014 nárůst konsolidovaného dluhu přibližně o 357 % oproti roku 2013, tento nárůst je způsoben nekonsolidovaným dluhem, který vznikl v roce 2014 v Plzeňském kraji. Všechny ostatní roky byl nekonsolidovaný dluh Plzeňského kraje nulový. K dalšímu zvýšení konsolidovaného dluhu v Plzeňském kraji došlo v roce 2017, tento nárůst byl způsoben vyšším zadlužením příspěvkových organizací zřizovaných Plzeňským krajem. Plzeňský kraj vykazuje každý rok nejmenší hodnotu konsolidovaného dluhu, což je způsobeno nulovým nekonsolidovaným dluhem ve všech letech kromě roku 2014.

Následující kraje vykazují každým rokem meziroční pokles konsolidovaného dluhu. Jedná se o tyto kraje: Karlovarský, Ústecký, Středočeský, Královéhradecký a Olomoucký kraj.

V Libereckém kraji docházelo ke kolísání konsolidovaného dluhu. V roce 2014 došlo k poklesu, naopak v roce 2015 konsolidovaný dluh vzrostl. V roce 2016 došlo k poklesu a následující rok opět k mírnému nárůstu přibližně o necelá 3 %.

Pardubický kraj vykázal pouze v roce 2014 nárůst konsolidovaného dluhu oproti roku 2013. Zvýšení konsolidovaného dluhu v roce 2014 bylo způsobeno zvýšením nekonsolidovaného dluhu a zvýšením zadlužení příspěvkových organizací, naopak dluh obchodních korporací zakládaných Pardubickým krajem klesl. Následující roky docházelo každým rokem k poklesu dluhu.

Kraj Vysočina vykázal v roce 2014 a 2015 nárůst konsolidovaného dluhu. Následující roky docházelo každým rokem k poklesu. Tento kraj nezakládá žádné obchodní korporace, konsolidovaný dluh je tedy tvořen pouze nekonsolidovaným dluhem a dluhem příspěvkových organizací zřizovaných krajem Vysočina.

V Jihomoravském kraji došlo k meziročnímu poklesu konsolidovaného dluhu pouze v roce 2016, kdy konsolidovaný dluh klesl téměř o 29 %, následující rok došlo k mírnému nárůstu konsolidovaného dluhu. Nárůst byl způsoben dluhem příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem.

Konsolidovaný dluh Zlínského kraje se v roce 2014 zvýšil přibližně o 25 % v porovnání s rokem 2013. Nárůst byl způsoben zvýšením nekonsolidovaného dluhu

a vyšším dluhem příspěvkových organizací, naopak dluh obchodních korporací zakládaných Zlínským krajem poklesl.

V Moravskoslezském kraji došlo v roce 2014 a 2015 ke zvýšení konsolidovaného dluhu. Následující rok došlo k poklesu přibližně o 43 %. V roce 2015 došlo k navýšení dluhu o 44 %. Tento nárůst a následný pokles byl způsoben předfinancováním investic, které byly spolufinancovány z evropských fondů.

Nejvyšší konsolidovaný dluh vykázal ve sledovaném období Středočeský kraj. Výrazné navýšení konsolidovaného dluhu v porovnání s nekonsolidovaným dluhem bylo způsobeno především vyšším zadlužením obchodních korporací zakládaných Středočeským krajem. Každý rok dosáhl dluh obchodních korporací hodnoty více než 1 mld. Kč. Každým rokem docházelo ovšem k poklesu tohoto dluhu. Nejvyšší dluh vykázala ve Středočeském kraji Oblastní nemocnice Kladno, konkrétně v roce 2013 byla hodnota dluhu 840,701 mil. Kč. Z této částky bylo 790,015 mil. Kč na položce dlouhodobých úvěrů.

Druhým krajem s nejvyšším konsolidovaným dluhem byl Olomoucký kraj, který se řadí k nejvíce zadluženým krajům (viz kapitola 4.2). Na konsolidovaném dluhu se podílely pouze příspěvkové organizace, obchodní korporace vykázaly nulový dluh. Naopak nejméně zadluženým krajem byl Plzeňský kraj, což bylo způsobeno nulovým nekonsolidovaným dluhem, kromě roku 2014.

V prvním sledovaném roce činil nejmenší rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem 5,557 mil. Kč. Tohoto rozdílu bylo dosaženo v Olomouckém kraji. Celá tato částka rozdílu byla vykázána u příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem, obchodní korporace zakládané tímto krajem měly dluh nulový. Největšího rozdílu bylo dosaženo ve Středočeském kraji, kde rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem dosáhl částky 1,686 mld. Kč.

Liberecký kraj dosáhl nejmenšího rozdílu mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem v roce 2014, rozdíl činil 1,212 mil. Kč. Z tohoto rozdílu byla vykázána částka 130 000 Kč u obchodních korporací a 1,082 mil. Kč u příspěvkových organizací zřizovaných Libereckým krajem.

V roce 2015 byl nejmenší rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem v Ústeckém kraji, tento kraj vykázal rozdíl ve výši 3,621 mil. Kč. Celá částka rozdílu mezi dluhy byla způsobena dluhem příspěvkových organizací zřizovaných

Ústeckým krajem. Největší rozdíl byl vykázán opět ve Středočeském kraji, kde činil 1 484 mil. Kč.

V následujícím roce 2016 byl vykázán stejný nekonsolidovaný i konsolidovaný dluh v Jihočeském a Ústeckém kraji. Z toho vyplývá, že ani obchodní korporace ani příspěvkové organizace nevykázaly žádný dluh. Naopak největší rozdíl mezi dluhy byl ve Středočeském kraji, kde se na konsolidovaném dluhu podílely převážně obchodní korporace zakládané Středočeským kraje. Nejvyšší dluh vykázala opět Oblastní nemocnice Kladno.

Poslední analyzovaný rok vykázal nejmenší rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem kraj Pardubický. Rozdíl činil 4,43 mil. Kč. Celá tato částka byla vykázána v dluhu příspěvkových organizací zřizovaných Pardubickým krajem. Obchodní korporace zakládané Pardubickým krajem vykázaly nulový dluh.

Z analýzy vyplývá, že největších rozdílů mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem každoročně dosahoval Středočeský kraj, značná část tohoto rozdílu byla způsobena dluhem obchodních korporací, především dluhem Oblastní nemocnice Kladno, kde byl každoročně vykázán nejvyšší dluh. Naopak nejmenšího rozdílu dosáhl ve sledovaném období pokaždé jiný kraj. Pouze v roce 2016 došlo k tomu, že v Jihočeském a Ústeckém kraji nebyl žádný rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným krajem.

V příloze č. 1 jsou uvedeny tabulky, kde je konsolidovaný dluh rozložen na jednotlivé části, tj. na hodnotu nekonsolidovaného dluhu, dluhu příspěvkových organizací a dluhu obchodních korporací zakládaných jednotlivými kraji. Rovněž je v těchto tabulkách zaznamenán procentní podíl jednotlivých složek konsolidovaného dluhu.

Tabulka 12: Konsolidovaný dluh jednotlivých krajů v letech 2013 – 2017 a meziroční tempa růstu dluhu ⁽¹⁾

Konsolidovaný dluh (v mil. Kč) ⁽²⁾	2013	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj ⁽³⁾	1 480,916	1 070,034	610,160	275,000	165,051
Plzeňský kraj ⁽⁴⁾	37,306	170,365	12,112	9,430	132,918
Karlovarský kraj ⁽⁵⁾	1 981,462	1 922,316	1 611,379	992,131	708,099
Ústecký kraj ⁽⁶⁾	2 152,514	1 999,246	1 716,001	1 030,680	827,486
Středočeský kraj ⁽⁷⁾	4 979,781	4 637,425	4 298,356	3 890,549	3 597,233
Pokračování tabulky na straně 64					

Pokračování tabulky ze strany 63					
Liberecký kraj ⁽⁸⁾	1 110,214	993,242	1 044,035	751,298	772,617
Královéhradecký kraj ⁽⁹⁾	1 082,370	924,442	775,415	614,783	302,846
Pardubický kraj ⁽¹⁰⁾	1 731,251	2 083,416	1 745,671	1 379,704	1 009,401
Vysočina ⁽¹¹⁾	997,633	1 078,482	1 465,886	909,804	812,336
Jihomoravský kraj ⁽¹²⁾	2 974,044	3 252,445	3 649,175	2 596,099	2 644,119
Olomoucký kraj ⁽¹³⁾	4 331,487	4 155,141	3 954,992	3 764,119	3 660,997
Zlínský kraj ⁽¹⁴⁾	2 349,488	2 935,471	2 909,146	2 693,517	2 502,468
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁵⁾	2 325,906	2 767,434	3 986,314	2 267,689	2 187,422
Meziroční tempa růstu konsolidovaného dluhu (v %) ⁽¹⁶⁾					
Jihočeský kraj		-27,75	-42,98	-54,93	-39,98
Plzeňský kraj		356,67	-92,89	-22,14	1309,48
Karlovarský kraj		-2,98	-16,18	-38,43	-28,63
Ústecký kraj		-7,12	-14,17	-39,94	-19,71
Středočeský kraj		-6,87	-7,31	-9,49	-7,54
Liberecký kraj		-10,54	5,11	-28,04	2,84
Královéhradecký kraj		-14,59	-16,12	-20,72	-50,74
Pardubický kraj		20,34	-16,21	-20,96	-26,84
Vysočina		8,10	35,92	-37,93	-10,71
Jihomoravský kraj		9,36	12,20	-28,86	1,85
Olomoucký kraj		-4,07	-4,82	-4,83	-2,74
Zlínský kraj		24,94	-0,90	-7,41	-7,09
Moravskoslezský kraj		18,98	44,04	-43,11	-3,54

⁽¹⁾ Consolidated debt of individual regions in 2013 - 2017 and annual growth rates of debt; ⁽²⁾ Consolidated debt (in millions CZK); ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region; ⁽¹⁶⁾ Annual growth rates of consolidated debt (in %). Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

Při podrobnějším zkoumání tabulek v příloze č. 1 lze vidět, že dluh obchodních korporací zakládaných jednotlivými kraji ve sledovaném období klesal. V prvním sledovaném roce (tj. rok 2013) vykázaly pouze 3 kraje nulový dluh u jimi zakládaných obchodních korporací. Jednalo se o kraj Vysočina, Olomoucký a Ústecký kraj. Kraj Vysočina žádné obchodní korporace nezakládá, a proto je zde nulový dluh. Naopak v roce 2017 vykázalo dokonce 6 krajů nulový dluh u svých obchodních korporací. Je zde vidět stejný trend jako u dluhu krajů, téměř ve všech krajích dluh obchodních korporací od roku 2013 nebo 2014 klesá.

4.3.2 Dluh na 1 obyvatele

Tabulka č. 13 zobrazuje vývoj konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele v letech 2013 – 2017. Druhá část tabulky zobrazuje rozdíl mezi hodnotou konsolidovaného a nekonsolidovaného dluhu na 1 obyvatele. Výše nekonsolidovaného dluhu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích ČR je uvedena v tabulce č. 11.

Nejvyšší dluh na 1 obyvatele vykazuje Olomoucký kraj. Druhý nejvyšší dluh na 1 obyvatele byl v letech 2013 – 2017 v Karlovarském kraji. Naopak nejmenší dluh na 1 obyvatele je v Plzeňském kraji, kde byl nekonsolidovaný dluh nulový kromě roku 2014, konsolidovaný dluh je tvořen většinou jen dluhem příspěvkových organizací a obchodních korporací zřízovaných Plzeňským krajem. Téměř ve všech krajích ČR dluh na 1 obyvatele ve sledovaném období klesá.

Nejmenší rozdíly mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem na 1 obyvatele byly v Ústeckém a Olomouckém kraji. Naopak největšího rozdílu dosáhl Karlovarský kraj, kde činil rozdíl v roce 2014 přibližně 2 783 Kč. Nulového rozdílu mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem dosáhl v roce 2016 Jihočeský a Ústecký kraj. V těchto krajích nebyl vykázan v roce 2016 u příspěvkových organizací ani obchodních korporací žádný dluh.

Tabulka č. 13 také zobrazuje průměrnou částku konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele v jednotlivých krajích. Nejvyšší průměrná hodnota byla v Olomouckém kraji, kde průměrná částka konsolidovaného dluhu dosáhla hodnoty 6 258,74 Kč na 1 obyvatele. Naopak nejnižší průměrná hodnota konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele byla vykázána v Plzeňském kraji, kde průměrná hodnota činila 125,48 Kč na 1 obyvatele.

Druhá část tabulky obsahuje také průměrnou změnu mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem na 1 obyvatele. Nejmenší průměrná změna dluhu na 1 obyvatele byla v Ústeckém kraji, kde průměrná změna činila 5,05 Kč na 1 obyvatele. Naopak největší průměrné změny mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem na 1 obyvatele bylo dosaženo v Karlovarském kraji, kde byla průměrná změna 1 872,94 Kč na 1 obyvatele. Druhá největší průměrná změna byla ve Středočeském kraji, kde průměrný rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem na 1 obyvatele činil přibližně 1 107 Kč na 1 obyvatele.

Tabulka 13: Vývoj konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele (v Kč) ⁽¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	Průměr ⁽²⁾
Jihočeský kraj ⁽³⁾	2 325,90	1 679,01	956,61	430,51	257,81	1 129,97
Plzeňský kraj ⁽⁴⁾	65,05	296,21	21,00	16,30	228,85	125,48
Karlovarský kraj ⁽⁵⁾	6 598,60	6 423,37	5 410,87	3 343,33	2 394,77	4 834,19
Ústecký kraj ⁽⁶⁾	2 608,65	2 426,28	2 085,44	1 254,82	1 007,80	1 876,60
Středočeský kraj ⁽⁷⁾	3 823,79	3 525,81	3 239,50	2 905,60	2 659,11	3 230,76
Liberecký kraj ⁽⁸⁾	2 531,22	2 263,28	2 374,76	1 705,03	1 750,77	2 125,01
Královéhradecký kraj ⁽⁹⁾	1 961,14	1 675,96	1 406,21	1 116,16	549,54	1 341,80
Pardubický kraj ⁽¹⁰⁾	3 355,24	4 034,72	3 382,11	2 668,22	1 947,38	3 077,53
Vysočina ⁽¹¹⁾	1 955,34	2 115,11	2 877,25	1 787,60	1 596,21	2 066,30
Jihomoravský kraj ⁽¹²⁾	2 541,75	2 773,11	3 105,62	2 202,30	2 234,71	2 571,50
Olomoucký kraj ⁽¹³⁾	6 806,68	6 536,19	6 231,08	5 937,80	5 781,94	6 258,74
Zlínský kraj ⁽¹⁴⁾	4 007,32	5 015,66	4 975,65	4 614,57	4 291,99	4 581,04
Moravskoslezský kraj ⁽¹⁵⁾	1 903,62	2 272,72	3 285,48	1 874,31	1 813,95	2 230,02
Rozdíl dluhu na 1 obyvatele mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem (v Kč) ⁽¹⁶⁾						
Jihočeský kraj	598,26	384,49	94,32	0	257,81	266,98
Plzeňský kraj	65,05	9,03	21,00	16,30	228,85	68,05
Karlovarský kraj	1 865,03	2 782,57	2 265,11	1 127,12	1 324,88	1 872,94
Ústecký kraj	7,29	5,52	4,40	0	8,03	5,05
Středočeský kraj	1 295,26	1 204,28	1 118,72	982,89	933,06	1 106,84
Liberecký kraj	48,59	2,76	338,65	6,85	274,68	134,31
Královéhradecký kraj	263,09	236,43	241,66	299,77	28,45	213,88
Pardubický kraj	133,03	48,83	23,02	19,97	8,55	46,68
Vysočina	268,15	296,44	236,76	262,82	504,20	313,68
Jihomoravský kraj	370,95	453,97	892,90	106,10	292,20	423,22
Olomoucký kraj	8,73	9,72	10,73	14,15	10,62	10,79
Zlínský kraj	529,59	975,96	1 124,55	927,51	812,01	873,92
Moravskoslezský kraj	113,54	91,45	100,99	117,94	134,78	111,74

⁽¹⁾ Development of consolidated debt per capita (in CZK); ⁽²⁾ Average; ⁽³⁾ South Bohemian Region; ⁽⁴⁾ Pilsen Region; ⁽⁵⁾ Carlsbad Region; ⁽⁶⁾ Usti region; ⁽⁷⁾ Central Bohemia Region; ⁽⁸⁾ Liberec Region; ⁽⁹⁾ Hradec Králové Region; ⁽¹⁰⁾ Pardubice Region; ⁽¹¹⁾ Vysočina Region; ⁽¹²⁾ South Moravian Region; ⁽¹³⁾ Olomouc Region; ⁽¹⁴⁾ Zlín Region; ⁽¹⁵⁾ Moravian-Silesian Region ⁽¹⁶⁾ Difference of debt per capita between consolidated and unconsolidated debt (in CZK). Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

4.3.3 Shrnutí výsledků subkapitoly 4.3

Poslední kapitola výsledkové části byla zaměřena na konsolidaci dluhů jednotlivých krajů ČR. Konsolidovaný dluh byl tedy tvořen nekonsolidovaným dluhem

jednotlivých krajů ČR, dluhem příspěvkových organizací, které kraj zřizuje a dluhem obchodních korporací zakládaných krajem.

Na základě údajů uvedených v tabulkách v příloze č. 1 lze říci, že téměř ve všech krajích byl konsolidovaný dluh tvořen z největší části nekonsolidovaným dluhem jednotlivých krajů ČR. Ze zjištěných údajů lze říci, že v některých krajích dluh obchodních korporací není zanedbatelný. Například ve Středočeském kraji tvoří dluhy obchodních korporací v průměru 32 % konsolidovaného dluhu Středočeského kraje. V Karlovarském kraji naopak tvoří v průměru přes 37 % konsolidovaného dluhu zadluženost příspěvkových organizací. Naopak v roce 2016 byl konsolidovaný dluh v Jihočeském a Ústeckém kraji tvořen pouze nekonsolidovaným dluhem, příspěvkové organizace ani obchodní korporace v tomto roce nevykázaly žádný dluh. Nelze tedy jednoznačně říci, že ve všech krajích došlo při konsolidaci k výraznému navýšení dluhu.

Podle údajů uvedených v tabulkách v příloze č. 1 bylo zjištěno, že největší rozdíl mezi konsolidovaným a nekonsolidovaným dluhem byl každý rok ve Středočeském kraji. Tento značný rozdíl byl způsoben především dluhem obchodních korporací, zakládaných Středočeským krajem. Nejvyšší dluh vykazuje Oblastní nemocnice Kladno. Dluh obchodních korporací, které zakládá Středočeský kraj tvoří v průměru 32 % konsolidovaného dluhu ve Středočeském kraji. Nejvyšší konsolidovaný dluh na 1 obyvatele byl v Olomouckém kraji, kde dosahuje průměrný konsolidovaný dluh na 1 obyvatele 6 258,74 Kč. Naopak nejnižší průměrný konsolidovaný dluh na 1 obyvatele byl v Plzeňském kraji, kde průměrná částka činila 125,48 Kč na 1 obyvatele.

V roce 2013 byl v Plzeňském kraji konsolidovaný dluh tvořen pouze dluhem obchodních korporací, ostatní složky konsolidovaného dluhu byly nulové. V roce 2014 byl konsolidovaný dluh tvořen ve všech krajích převážně nekonsolidovaným dluhem jednotlivých krajů, obchodní korporace a příspěvkové organizace se na konsolidovaném dluhu podílely pouze částečně. Jelikož v roce 2017 byl nekonsolidovaný dluh v Jihočeském a Plzeňském kraji nulový, konsolidovaný dluh v Plzeňském a Jihočeském kraji byl tvořen dluhem příspěvkových organizací, v Plzeňském kraji se na konsolidovaném dluhu podílely obchodní korporace pouze 0,14 %.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo posoudit stav a vývoj zadluženosti územních samosprávných celků v ČR s ohledem na udržitelnost jednotlivých rozpočtů i s ohledem na udržitelnost konsolidovaných veřejných rozpočtů v České republice.

Výsledková část byla rozdělena na 3 části, ve kterých byly analyzovány údaje o krajích ČR. K analýze a srovnávání bylo použito 13 krajů, které se nacházejí na území ČR. Hlavní město Praha nebylo do analýzy zařazeno, jelikož z hlediska Ministerstva financí ČR je řazeno mezi obce.

Na základě výsledkové části lze říci, že dluh krajů na území České republiky není vysoký s ohledem na výši veřejného dluhu a v posledních letech má klesající charakter.

V první části došlo k časovému srovnávání údajů za všechny analyzované kraje dohromady včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací. Sledovaným obdobím byly roky 2003 – 2017. Data byla získána především ze Státních závěrečných účtů ČR, které vydává Ministerstvo financí ČR. Ze zjištěných údajů vyplývá, že dluh rostl až do roku 2014, kdy dosáhl svého maxima 27,6 mld. Kč. Od následujícího roku docházelo každým rokem k poklesu dluhu. Z uvedeného grafu č. 1 lze jasně vidět, že od roku 2005 byly zdrojem financování především úvěry.

Ve druhé části došlo ke srovnání jednotlivých krajů ČR z hlediska časového (sledovaným obdobím jsou roky 2010 – 2017) i z hlediska prostorového mezi jednotlivými kraji. Na základě získaných údajů bylo zjištěno, že nejvíce zadluženým krajem na území ČR je kraj Olomoucký, kde průměrný dluh činil 3 667,4 mil. Kč (průměrný dluh byl počítán za sledované období 2010 – 2017). Naopak nejméně zadluženým krajem byl Plzeňský kraj. V této kapitole byl vypočítán také poměr dluhu jednotlivých krajů ČR k jejich průměrným příjmům za poslední 4 roky. Jedná se o výpočet, který se počítá na základě Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který říká, že poměr dluhu k průměrným příjmům nesmí překročit hranici 60 %. Toto fiskální pravidlo bylo ve všech krajích splněno. Žádný z krajů na území ČR tuto hranici nepřekročil ani se k ní výrazně nepřiblížil. Od roku 2014 lze dokonce vidět, že tento poměr klesá, a proto by neměl být v blízké době problém v udržitelnosti veřejných financí z pohledu krajů ČR.

Poslední část byla zaměřena na konsolidaci dluhů. Došlo ke spojení dluhů jednotlivých krajů ČR, jimi zřizovaných příspěvkových organizací a také zakládaných obchodních korporací. Ze zjištěných údajů lze říci, že v některých krajích dluhy obchodních korporací a příspěvkových organizací nejsou zanedbatelné. Například ve Středočeském kraji tvoří dluhy obchodních korporací v průměru 32 % konsolidovaného dluhu Středočeského kraje. V Karlovarském kraji naopak tvoří v průměru přes 37 % konsolidovaného dluhu zadluženost příspěvkových organizací. Naopak v roce 2016 byl konsolidovaný dluh v Jihočeském a Ústeckém kraji tvořen pouze nekonsolidovaným dluhem, příspěvkové organizace ani obchodní korporace v tomto roce nevykázaly žádný dluh. Nelze tedy jednoznačně říci, že ve všech krajích došlo při konsolidaci k výraznému navýšení dluhu.

Na základě provedených analýz lze říci, že dluh krajů ČR není vysoký s ohledem na výši veřejného dluhu. Při výpočtu ukazatele podílu dluhů krajů ČR na veřejném dluhu bylo zjištěno, že dluh krajů se výrazně nepodílí na veřejném dluhu, jelikož dluhy krajů ČR nedosahují ani 2 % veřejného dluhu. Při výpočtu podílu dluhu jednotlivých krajů ČR na jejich průměrných příjmech za poslední 4 roky nedošlo u žádného z krajů k překročení 60% hranice, která je stanovena zákonem. Lze tedy říci, že fiskální pravidlo dle Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, bylo splněno.

I. Summary

The aim of the thesis is to assess the state and development of indebtedness of territorial self-governing units in the Czech Republic with regard to the sustainability of public finances. The first part of this work is focused on the definition of basic terms related to this issue. The methodology contains the methods and procedures that will be used in the results section. In the result section was calculated the annual growth rate of debt of regions, the ratio of debt to average revenues or debt per capita. The result section is divided into 3 parts. The first part deals with the development of debt of the regions of the Czech Republic, including contributory organizations established by them in the years 2003 - 2017. The debt of all regions of the Czech Republic is assessed together, which gives an overall view of the state and dynamics of the debt. The second part analyzes the debt of individual regions in the Czech Republic. The monitored period is 2010 – 2017. In the last part, debt consolidation occurs. Consolidated debt consists of the debt of individual regions of the Czech Republic and the debt of contributory organizations that establish the regions, as well as the debts of commercial corporations that the regions set up. Consolidated debt is assessed for 2013-2017.

Key words: Region, contributory organizations, debt, consolidated debt.

JEL Classification: H30, H72, H74

II. Seznam použitých zdrojů

1. Černohorský, J., & Teplý, P. (2011). *Základy financí*. Praha: Grada.
2. Český statistický úřad [Online]. Retrieved March 24, 2019, from <https://www.czso.cz/>
3. Debrun, X., Moulin, L., Turrini, A., Ayuso-i-Casals, J. a Kumar, M. S. (2008): "Tied to the Mast? National Fiscal Rules in the European Union". *Economic Policy*, 23 (4), pp. 297-362
4. Dvořák, P. (2008). *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck.
5. Chaloupka, L., Mazur, J., & Vašková, D. (2010). Fiskální pravidla ČR v kontextu EU [Online]. Retrieved October 10, 2018, from <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2010/fiskalni-pravidla-cr-v-kontextu-eu-9472>
6. Jihočeský kraj [Online]. Retrieved October 28, 2018, from <https://monitor.statnipokladna.cz/2018/kraje/krajsky-urad/70890650>
7. Jílek, M. (2008). *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha: ASPI.
8. Joumard, I. A Kongsrud, P. M. Fiscal relations across government levels. OECD: *Economic Department Working Papers*, 2003, ECO/WKP 29, 63 p.
9. Kopits, G., & Symansky, S. A. (1998). *Fiscal policy rules*. Washington, DC: International Monetary Fund.
10. Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001 [Online]. (2013). Retrieved September 02, 2018, from <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2012/metodiky-esa-95-gfs-1986-a-gfs-2001-9577>
11. Ministerstvo financí ČR: Státní závěrečný účet územních rozpočtů [Online]. Retrieved March 10, 2019, from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu>
12. Monitor - informační portál Ministerstva financí [Online]. Retrieved February 16, 2019, from <https://monitor.statnipokladna.cz/2018/>
13. Monitor: Územní monitor [Online]. Retrieved March 10, 2019, from <https://monitor.statnipokladna.cz/2017/kraje/>
14. Monitoring hospodaření územních samosprávných celků: Hospodaření obcí [Online]. (2018). Retrieved December 05, 2018, from

- <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospravnych-celku>
15. Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2009: Zpráva o hospodaření veřejných rozpočtů a o fondech organizačních složek státu [Online]. (2010). In (pp. 1-345). Retrieved from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046>
 16. Peková, J. (1997). *Hospodaření obcí a rozpočet*. Praha: Codex Bohemia.
 17. Peková, J. (2011). *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
 18. Právní úprava rozpočtové odpovědnosti se zaměřením na územní samosprávu [Online]. In *Ministerstvo financí ČR*. Retrieved from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/pravidla-rozpocetove-odpovednosti-obci/2017/pravni-uprava-rozpocetove-odpovednosti-se-28530>
 19. Provozánková, R. (2015). *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe* (3. aktualizované a rozšířené vydání). Praha: Grada Publishing.
 20. Prušvic, D. (2010). Evropská fiskální pravidla a jejich účinnost: prvních 15 let [Online]. *Politická Ekonomie*, 2010(1). Retrieved from <https://www.vse.cz/polek/719>
 21. Příjmy krajů a obcí [Online]. Retrieved March 24, 2019, from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/prijmy-kraju-a-obci>
 22. Schaechter, a. et al. (2012). Fiscal Rules in Response to the Crisis – Toward the “Next – Generation” Rules. A New Dataset. IMF Working Paper No. 12/187. [online]. 2012 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12187.pdf>
 23. *Statistická ročenka České republiky: Statistical yearbook of the Czech Republic* [Online]. (1993-). Praha: Český spisovatel.
 24. Státní závěrečný účet územních rozpočtů [Online]. Retrieved March 24, 2019, from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu>
 25. Sutherland, D., Joumard, I., & Price, R. (2005). *Sub-central government fiscal rules*. *OECD Economic Studies*, 2(41).

26. Ter-Minassian, T. (2007). *Fiscal Rules for Sunational Governments: Can They Promote Fiscal Discipline?* OECD Journal on Budgeting, 6(3), 1-11.
27. Úřední věstník Evropské unie: Nařízení rady č. 1055/2005 ze dne 27. června 2005, kterým se mění nařízení (ES) č. 1466/97 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik (2005). Lucemburk: J.-C. JUNCKER. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2005/1055/oj>
28. Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu [Online]. (2006). Retrieved March 24, 2019, from <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-10-13-tiskova-zprava-5819-5819>
29. Zadluženost územních rozpočtů [Online]. (2017). Retrieved March 10, 2019, from <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu>
30. Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, 1(2017).

III. Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Souhrnné údaje o zadluženosti krajů ČR v letech 2005-2017 (v mld. Kč) .	11
Tabulka 2: Vývoj zadluženosti krajů a meziroční tempa růstu zadluženosti	36
Tabulka 3: Meziroční tempa růstu dluhu krajů, obcí a veřejného dluhu	37
Tabulka 4: Podíl dluhu krajů ČR na HDP	39
Tabulka 5: Podíl dluhu krajů na veřejném dluhu.....	40
Tabulka 6: Podíl dluhu krajů ČR k průměrným příjmům.....	41
Tabulka 7: Dluh krajů ČR na 1 obyvatele	41
Tabulka 8: Vývoj zadluženosti a meziročního tempa růstu dluhu jednotlivých krajů ČR	48
Tabulka 9: Průměrné roční tempo růstu dluhu jednotlivých krajích za období 2010 – 2017	52
Tabulka 10: Podíl dluhu k příjmům (v %).....	53
Tabulka 11: Dluh na 1 obyvatele v jednotlivých krajích v letech 2010 – 2017	58
Tabulka 12: Konsolidovaný dluh jednotlivých krajů v letech 2013 – 2017 a meziroční tempa růstu dluhu.....	63
Tabulka 13: Vývoj konsolidovaného dluhu na 1 obyvatele (v Kč)	66
Graf 1: Vývoj zadluženosti krajů vč. jimi zřízených příspěvkových organizací (v mld. Kč)	35
Graf 2: Dluh krajů ČR na 1 obyvatele (v Kč).....	42
Graf 3: Vývoj zadluženosti jednotlivých krajů v letech 2010 - 2017 (v mil. Kč)	50
Graf 4: Vývoj dluhu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2017	57
Graf 5: Dluhová služba v roce 2017	59

IV. Seznam příloh

Příloha 1: Složky konsolidovaného dluhu

Příloha 2: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)

Příloha 3: Seznam obchodních korporací zakládaných jednotlivými kraji

V. Přílohy

Příloha 1: Složky konsolidovaného dluhu

2013	Nekonsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Nekonsolidovaný dluh (v %)	Dluh příspěvkových organizací (v mil. Kč)	Dluh příspěvkových organizací (v %)	Dluh obchodních korporací (v mil. Kč)	Dluh obchodních korporací (v %)	Konsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Rozdíl (v mil. Kč)
Jihočeský kraj	1 100,00	74,28	116,746	7,88	264,17	17,84	1 480,916	380,916
Plzeňský kraj	0	0,00	0,000	0,00	37,306	100,00	37,306	37,306
Karlovarský kraj	1 421,42	71,74	424,678	21,43	135,364	6,83	1 981,462	560,042
Ústecký kraj	2 146,50	99,72	6,014	0,28	0	0,00	2 152,514	6,014
Středočeský kraj	3 292,94	66,13	97,834	1,96	1 589,007	31,91	4 979,781	1 686,841
Liberecký kraj	1 088,90	98,08	21,000	1,89	0,314	0,03	1 110,214	21,314
Královéhradecký kraj	937,17	86,58	5,947	0,55	139,253	12,87	1 082,370	145,200
Pardubický kraj	1 662,61	96,04	32,724	1,89	35,917	2,07	1 731,251	68,641
Vysočina	860,82	86,29	136,813	13,71	0	0,00	997,633	136,813
Jihomoravský kraj	2 540,00	85,41	431,163	14,50	2,881	0,10	2 974,044	434,044
Olomoucký kraj	4 325,93	99,87	5,557	0,13	0	0,00	4 331,487	5,557
Zlínský kraj	2 038,99	86,78	7,034	0,30	303,464	12,92	2 349,488	310,498
Moravskoslezský kraj	2 187,18	94,04	69,045	2,97	69,681	3,00	2 325,906	138,726

Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

2014	Nekonsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Nekonsolidovaný dluh (v %)	Dluh příspěvkových organizací (v mil. Kč)	Dluh příspěvkových organizací (v %)	Dluh obchodních korporací (v mil. Kč)	Dluh obchodních korporací (v %)	Konsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Rozdíl (v mil. Kč)
Jihočeský kraj	825,00	77,10	161,782	15,12	83,252	7,78	1 070,034	245,034
Plzeňský kraj	165,17	96,95	0,000	0,00	5,195	3,05	170,365	5,195
Karlovarský kraj	1 089,58	56,68	827,427	43,04	5,309	0,28	1 922,316	832,736
Ústecký kraj	1 994,70	99,77	4,546	0,23	0	0,00	1 999,246	4,546
Středočeský kraj	3 053,46	65,84	93,297	2,01	1 490,668	32,14	4 637,425	1 583,965
Liberecký kraj	992,03	99,88	1,082	0,11	0,13	0,01	993,242	1,212
Královéhradecký kraj	794,03	85,89	0,050	0,01	130,362	14,10	924,442	130,412
Pardubický kraj	2 058,20	98,79	24,456	1,17	0,76	0,04	2 083,416	25,216
Vysočina	927,33	85,98	151,152	14,02	0	0,00	1 078,482	151,152
Jihomoravský kraj	2 720,00	83,63	477,011	14,67	55,434	1,70	3 252,445	532,445
Olomoucký kraj	4 148,96	99,85	6,181	0,15	0	0,00	4 155,141	6,181
Zlínský kraj	2 364,28	80,54	97,569	3,32	473,622	16,13	2 935,471	571,191
Moravskoslezský kraj	2 656,08	95,98	86,852	3,14	24,502	0,89	2 767,434	111,354

Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

2015	Nekonsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Nekonsolidovaný dluh (v %)	Dluh příspěvkových organizací (v mil. Kč)	Dluh příspěvkových organizací (v %)	Dluh obchodních korporací (v mil. Kč)	Dluh obchodních korporací (v %)	Konsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Rozdíl (v mil. Kč)
Jihočeský kraj	550,00	90,14	45,863	7,52	14,297	2,34	610,160	60,160
Plzeňský kraj	0,00	0,00	10,000	82,56	2,112	17,44	12,112	12,112
Karlovarský kraj	936,82	58,14	646,358	40,11	28,201	1,75	1 611,379	674,559
Ústecký kraj	1 712,38	99,79	3,621	0,21	0	0,00	1 716,001	3,621
Středočeský kraj	2 813,97	65,47	97,834	2,28	1 386,552	32,26	4 298,356	1 484,386
Liberecký kraj	895,15	85,74	68,000	6,51	80,885	7,75	1 044,035	148,885
Královéhradecký kraj	642,16	82,82	66,747	8,61	66,508	8,58	775,415	133,255
Pardubický kraj	1 733,79	99,32	11,881	0,68	0	0,00	1 745,671	11,881
Vysočina	1 345,26	91,77	120,626	8,23	0	0,00	1 465,886	120,626
Jihomoravský kraj	2 600,00	71,25	1 000,286	27,41	48,889	1,34	3 649,175	1 049,175
Olomoucký kraj	3 948,18	99,83	6,812	0,17	0	0,00	3 954,992	6,812
Zlínský kraj	2 251,65	77,40	50,662	1,74	606,834	20,86	2 909,146	657,496
Moravskoslezský kraj	3 863,78	96,93	102,560	2,57	19,974	0,50	3 986,314	122,534

Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

2016	Nekonsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Nekonsolidovaný dluh (v %)	Dluh příspěvkových organizací (v mil. Kč)	Dluh příspěvkových organizací (v %)	Dluh obchodních korporací (v mil. Kč)	Dluh obchodních korporací (v %)	Konsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Rozdíl (v mil. Kč)
Jihočeský kraj	275,00	100,00	0,000	0,00	0	0,00	275,000	0,000
Plzeňský kraj	0,00	0,00	0,608	6,45	8,822	93,55	9,430	9,430
Karlovarský kraj	657,66	66,29	310,286	31,27	24,185	2,44	992,131	334,471
Ústecký kraj	1 030,68	100,00	0,000	0,00	0	0,00	1 030,680	0,000
Středočeský kraj	2 574,48	66,17	20,604	0,53	1 295,465	33,30	3 890,549	1 316,069
Liberecký kraj	748,28	99,60	0,780	0,10	2,238	0,30	751,298	3,018
Královéhradecký kraj	449,67	73,14	10,336	1,68	154,777	25,18	614,783	165,113
Pardubický kraj	1 369,38	99,25	10,324	0,75	0	0,00	1 379,704	10,324
Vysočina	776,04	85,30	133,764	14,70	0	0,00	909,804	133,764
Jihomoravský kraj	2 471,03	95,18	76,181	2,93	48,888	1,88	2 596,099	125,069
Olomoucký kraj	3 755,15	99,76	8,969	0,24	0	0,00	3 764,119	8,969
Zlínský kraj	2 152,13	79,90	73,402	2,73	467,985	17,37	2 693,517	541,387
Moravskoslezský kraj	2 125,00	93,71	136,647	6,03	6,042	0,27	2 267,689	142,689

Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

2017	Nekonsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Nekonsolidovaný dluh (v %)	Dluh příspěvkových organizací (v mil. Kč)	Dluh příspěvkových organizací (v %)	Dluh obchodních korporací (v mil. Kč)	Dluh obchodních korporací (v %)	Konsolidovaný dluh (v mil. Kč)	Rozdíl (v mil. Kč)
Jihočeský kraj	0,00	0,00	165,051	100,00	0	0,00	165,051	165,051
Plzeňský kraj	0,00	0,00	132,731	99,86	0,187	0,14	132,918	132,918
Karlovarský kraj	316,35	44,68	366,480	51,76	25,269	3,57	708,099	391,749
Ústecký kraj	820,89	99,20	6,596	0,80	0	0,00	827,486	6,596
Středočeský kraj	2 335,00	64,91	103,369	2,87	1 158,864	32,22	3 597,233	1 262,233
Liberecký kraj	651,40	84,31	117,627	15,22	3,59	0,46	772,617	121,217
Královéhradecký kraj	287,17	94,82	15,676	5,18	0	0,00	302,846	15,676
Pardubický kraj	1 004,97	99,56	4,431	0,44	0	0,00	1 009,401	4,431
Vysočina	555,74	68,41	256,596	31,59	0	0,00	812,336	256,596
Jihomoravský kraj	2 298,39	86,92	302,952	11,46	42,777	1,62	2 644,119	345,729
Olomoucký kraj	3 654,27	99,82	6,727	0,18	0	0,00	3 660,997	6,727
Zlínský kraj	2 029,02	81,08	13,504	0,54	459,944	18,38	2 502,468	473,448
Moravskoslezský kraj	2 024,89	92,57	156,490	7,15	6,042	0,28	2 187,422	162,532

Zdroj: Monitor: územní monitor, vlastní výpočet.

Příloha 2: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)

	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Středočeský kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj
Počet obyvatel	638 451	572 045	306 845	836 045	1 264 945	439 942	554 803
Příjem celkem (po konsolidaci)	14 171 tis. Kč	11 474 tis. Kč	6 373 tis. Kč	16 109 tis. Kč	24 946 tis. Kč	8 617 tis. Kč	12 168 tis. Kč
Úroky	1 tis. Kč	0 tis. Kč	1 tis. Kč	5 tis. Kč	8 tis. Kč	10 tis. Kč	3 tis. Kč
Uhrazené splátky dl. a půjč. prostř. VZ	275 tis. Kč	0 tis. Kč	341 tis. Kč	217 tis. Kč	239 tis. Kč	97 tis. Kč	163 tis. Kč
Dluhová služba celkem	276 tis. Kč	0 tis. Kč	342 tis. Kč	223 tis. Kč	248 tis. Kč	107 tis. Kč	166 tis. Kč
Ukazatel dluhové služby (v %)	1,95 %	0 %	5,37 %	1,38 %	0,99 %	1,24 %	1,36 %
Průměr příjmů za poslední 4 roky	12 885 tis. Kč	10 484 tis. Kč	6 112 tis. Kč	14 463 tis. Kč	21 698 tis. Kč	7 966 tis. Kč	10 864 tis. Kč
Zadluženost	0 tis. Kč	0 tis. Kč	316 tis. Kč	821 tis. Kč	2 335 tis. Kč	651 tis. Kč	287 tis. Kč
Aktiva celkem	17 716 tis. Kč	7 692 tis. Kč	10 583 tis. Kč	17 326 tis. Kč	17 857 tis. Kč	7 661 tis. Kč	11 620 tis. Kč
Cizí zdroje	2 977 tis. Kč	1 683 tis. Kč	2 936 tis. Kč	5 184 tis. Kč	8 313 tis. Kč	2 589 tis. Kč	1 886 tis. Kč
Oběžná aktiva	5 772 tis. Kč	2 710 tis. Kč	3 597 tis. Kč	5 988 tis. Kč	8 068 tis. Kč	2 672 tis. Kč	3 986 tis. Kč
Krátkodobé závazky	2 308 tis. Kč	1 552 tis. Kč	1 991 tis. Kč	3 707 tis. Kč	4 866 tis. Kč	256 tis. Kč	978 tis. Kč
Stav na bankovních účtech	3 069 tis. Kč	1 493 tis. Kč	1 431 tis. Kč	1 857 tis. Kč	3 528 tis. Kč	2 099 tis. Kč	2 518 tis. Kč
Stav na bankovních účtech zřízených PO	1 298 tis. Kč	1 021 tis. Kč	556 tis. Kč	1 148 tis. Kč	1 889 tis. Kč	599 tis. Kč	697 tis. Kč
Zadluženost zřízených PO	165 tis. Kč	133 tis. Kč	366 tis. Kč	7 tis. Kč	103 tis. Kč	118 tis. Kč	16 tis. Kč
Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	0 %	0 %	5,18 %	5,68 %	10,76 %	8,18 %	2,64 %
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	16,80 %	21,78 %	27,74 %	29,92 %	46,55 %	33,79 %	16,23 %
Celková likvidita	2,5	1,75	1,81	1,62	1,66	10,44	4,07

	Pardubický kraj	Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
Počet obyvatel	517 164	514 569	1 154 651	640 573	590 361	1 243 220
Příjem celkem (po konsolidaci)	10 310 tis. Kč	11 717 tis. Kč	20 228 tis. Kč	13 004 tis. Kč	11 159 tis. Kč	21 375 tis. Kč
Úroky	5 tis. Kč	9 tis. Kč	8 tis. Kč	21 tis. Kč	5 tis. Kč	27 tis. Kč
Uhrazené splátky dl. a půjč. prostř. VZ	357 tis. Kč	220 tis. Kč	173 tis. Kč	285 tis. Kč	99 tis. Kč	213 tis. Kč
Dluhová služba celkem	362 tis. Kč	229 tis. Kč	180 tis. Kč	305 tis. Kč	104 tis. Kč	240 tis. Kč
Ukazatel dluhové služby (v %)	3,51 %	1,96 %	0,89 %	2,35 %	0,93 %	1,12 %
Průměr příjmů za poslední 4 roky	9 508 tis. Kč	10 662 tis. Kč	18 313 tis. Kč	11 708 tis. Kč	10 006 tis. Kč	19 627 tis. Kč
Zadluženost	1 005 tis. Kč	556 tis. Kč	2 298 tis. Kč	3 654 tis. Kč	2 029 tis. Kč	2 025 tis. Kč
Aktiva celkem	10 683 tis. Kč	12 475 tis. Kč	8 463 tis. Kč	9 230 tis. Kč	13 719 tis. Kč	14 034 tis. Kč
Cizí zdroje	2 600 tis. Kč	1 648 tis. Kč	5 892 tis. Kč	7 389 tis. Kč	5 187 tis. Kč	5 047 tis. Kč
Oběžná aktiva	3 518 tis. Kč	3 714 tis. Kč	4 497 tis. Kč	4 163 tis. Kč	4 504 tis. Kč	4 833 tis. Kč
Krátkodobé závazky	807 tis. Kč	224 tis. Kč	2 898 tis. Kč	3 146 tis. Kč	2 876 tis. Kč	1 354 tis. Kč
Stav na bankovních účtech	2 784 tis. Kč	2 907 tis. Kč	1 616 tis. Kč	1 318 tis. Kč	2 534 tis. Kč	3 677 tis. Kč
Stav na bankovních účtech zřízených PO	670 tis. Kč	1 222 tis. Kč	1 541 tis. Kč	942 tis. Kč	641 tis. Kč	1 957 tis. Kč
Zadluženost zřízených PO	4 tis. Kč	257 tis. Kč	379 tis. Kč	7 tis. Kč	14 tis. Kč	156 tis. Kč
Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	10,57 %	5,21 %	12,55 %	31,21 %	20,28 %	10,32 %
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	24,34 %	13,21 %	69,62 %	80,05 %	37,81 %	35,96 %
Celková likvidita	4,36	16,6	1,55	1,32	1,57	3,57

Zdroj: Monitor: územní monitor.

Příloha 3: Seznam organizací zakládaných jednotlivými kraji

Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Středočeský kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj
Nemocnice České Budějovice, a.s.	Domažlická nemocnice, a.s.	Letiště Karlovy Vary, s.r.o.	Krajská zdravotní, a.s.	Oblastní nemocnice Příbram, a.s.	Krajská nemocnice Liberec, a.s.	OREDO s.r.o.
Nemocnice Český Krumlov, a.s.	Klatovská nemocnice, a.s.	Údržba silnic Karlovarského kraje, a.s.	Severočeské divadlo s.r.o.	Oblastní nemocnice Kolín, a.s., nemocnice Středočeského kraje	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa, a.s.	ÚDRŽBA SILNIC Královéhradeckého kraje a.s.
Nemocnice Dačice, a.s.	Rokycanská nemocnice, a.s.	Karlovarská krajská nemocnice a.s.	Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s.	Oblastní nemocnice Kladno, a.s., nemocnice Středočeského kraje	Krajský statek Frýdlant, s.r.o.	Oblastní nemocnice Jičín a.s.
Nemocnice Jindřichův Hradec, a.s.	Stodská nemocnice, a.s.	KOMUNÁLNÍ ODPADOVÁ SPOLEČNOST, a.s.		Oblastní nemocnice Mladá Boleslav, a.s., nemocnice Středočeského kraje	KORID LK, spol. s r.o.	Oblastní nemocnice Náchod a.s.
Nemocnice Písek, a.s.	Nemocnice následné péče – Léčebna dlouhodobě nemocných Horažďovice, s.r.o.			Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov, a.s., nemocnice Středočeského kraje	Silnice LK a.s.	Oblastní nemocnice Trutnov a.s.

Nemocnice Prachatice, a.s.	Nemocnice následné péče Svatá Anna, s.r.o.				ARR – Agentura regionálního rozvoje spol. s r.o.	Královéhradecká lékárna, a.s.
Nemocnice Strakonice, a.s.	Nemocnice Plzeňského kraje, a.s.					Centrum evropského projektování a.s.
Nemocnice Tábor, a.s.	Školní statek Klatovy – Činov, s.r.o.					ZOO Dvůr Králové a. s.
Jihočeské nemocnice, a.s.	POVED s.r.o.					Správa nemovitostí Královéhradeckého kraje a.s.
Jihočeské letiště České Budějovice a.s.,						
JIKORD s.r.o.						
Regionální rozvojová agentura jižních Čech RERA a.s.						
Jihočeský vědeckotechnický park, a.s.						

Zdroj: webové stránky jednotlivých krajů ČR, vlastní zpracování.

Pardubický kraj	Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
Nemocnice Pardubického kraje, a.s.		KORDIS JMK spol. s.r.o.,	Nemocnice Olomouckého kraje, a.s.	Správa a údržba silnic Valašska, s.r.o.	Bílovecká nemocnice, a. s.
		Thermal Pasohlávky, a.s.,		Vsetínská nemocnice a.s.	Koordinátor ODIS s. r. o.
				Správa a údržba silnic Kroměřížska, s.r.o.	Letiště Ostrava, a. s.
				Správa a údržba silnic Slovácka, s.r.o.	Moravian-Silesian Tourism, s. r. o.
				Správa a údržba silnic Zlínska, s.r.o.	Moravskoslezské inovační centrum Ostrava, a.s.
				Technologické inovační centrum, s.r.o.	Moravskoslezské Investice a Development, a.s.
				Kroměřížská nemocnice a. s.	Sanatorium Jablunkov, a. s.
				Uherskohradišťská nemocnice a. s.	VaK Bruntál a.s.

				Krajská nemocnice T. Bati, a. s.	
				Koordinátor veřejné dopravy Zlínského kraje, s.r.o.	
				Industry Servis ZK, a.s.	

Zdroj: webové stránky jednotlivých krajů ČR, vlastní zpracování.